

แผนแม่บท

การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

(พ.ศ.2558-2560)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

● บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	1
● ส่วนที่ 1 : บทนำ	6
1. กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย	6
2. วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์	6
3. ความเป็นมาการพัฒนาชาติพันธุ์ ในประเทศไทย	7
4. หลักการเหตุผลในการจัดทำแผน	8
● ส่วนที่ 2 : การประเมินสถานการณ์ ความเสี่ยงและการสร้างภูมิคุ้มกัน	11
1. สภาพประเด็นปัญหาและสถานการณ์	11
2. การประเมินความเสี่ยง	13
3. การสร้างภูมิคุ้มกัน	15
● ส่วนที่ 3 : วิสัยทัศน์และทิศทางการดำเนินงาน	16
1. กรอบการพัฒนา	16
2. วิสัยทัศน์	16
3. พันธกิจและประเด็นการพัฒนา	16
4. วัตถุประสงค์	17
5. กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่เป้าหมาย	17
6. เป้าหมายในการดำเนินงาน	19
7. ยุทธศาสตร์และแนวทางดำเนินงาน	22
● ส่วนที่ 4 : การบริหารจัดการแผนสู่การปฏิบัติ	26
1. การนำยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ	26
2-3 ระยะเวลาและองค์การบริหารงาน	26
4. แหล่งที่มาของค่าใช้จ่าย	26
5. การประชาสัมพันธ์	26
6. การติดตามประเมินผล	26
● ภาคผนวก	
ผนวก ก. : กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยตามลักษณะการตั้งถิ่นฐาน	27
ผนวก ข. : ประมาณการจำนวนประชากรกลุ่มชาติพันธุ์	28
ผนวก ค. : หมู่บ้านเป้าหมายพื้นที่โครงการพัฒนาบนพื้นที่สูง	32
ผนวก ง. : พื้นที่บูรณาการดำเนินงานโครงการต่างๆ	36
ผนวก จ. : ประมวลพระราชดำริในการพัฒนาชนชาวไทยบนพื้นที่สูง	44

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

1. **กลุ่มชาติพันธุ์** เป็นกลุ่มชนที่มีความสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์กับสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตมากกว่าร้อยปี มีความแตกต่างจากกลุ่มชนอื่นๆ และมีวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง โดยอาศัยตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆใน 67 จังหวัด จำนวน 56 กลุ่ม มีประชากรรวมประมาณ 6,100,000 คน หรือร้อยละ 9.68 ของประชากรประเทศ จำแนกพื้นที่ตามลักษณะการตั้งถิ่นฐานได้ 4 ลักษณะ คือ กลุ่มตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่สูงหรือชนชาวเขา กลุ่มตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่ราบ กลุ่มชาวเลและกลุ่มอาศัยในป่า

วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยมีความหลากหลาย มีวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันไป โดยสภาพเศรษฐกิจ-สังคม ตามจารีตประเพณีเป็นการปรับตัวเข้ากับฐานทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิสังคมที่ตั้งถิ่นฐานอยู่โดย “กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง” หรือชนชาวเขาจะตั้งถิ่นฐานตามแนวเทือกเขาบนพื้นที่สูงทางภาคเหนือ เป็นสังคมเกษตรกรรมที่พึ่งอาศัยป่าเป็นหลัก “กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่ราบ” เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหญ่ที่มีวิถีการดำรงชีวิตกลมกลืนกับคนไทยทั่วไป มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมเมืองมากขึ้นแต่ยังคงอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของตนเองอยู่ สำหรับ “กลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานตามหมู่เกาะหรือชายฝั่งทะเล” เรียกว่า ชาวเล มีวิถีชีวิตอยู่ทั้งบนเกาะและในท้องทะเล มีอาชีพประมงเป็นหลัก นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มเล็กที่ชออาศัยในป่า ดำรงชีวิตด้วยการล่าสัตว์และเก็บของป่า

2. **การพัฒนา**กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ตลอดระยะเวลากว่า 50 ปีที่ผ่านมาเริ่มจากการพัฒนา กลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่สูง คือ “ชนชาวเขา” ด้วยสาเหตุสำคัญคือ ความมั่นคงบริเวณพื้นที่ชายแดน การแก้ไขปัญหาเสพติด ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า การทำไร่เลื่อนลอย และการลดอัตราการเพิ่มประชากร โดยใช้ “นโยบายรวมพวก” เป็นหลัก เพื่อให้ชนชาวเขาเป็นพลเมืองไทยที่ดีและสามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีการตั้ง “คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา” ในปี 2502 และต่อมาได้บรรจุเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศครั้งแรกในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529)

ในการพัฒนา กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเรียกชนชาวเขาว่า “เป็นคนไทยแต่อยู่บนเขา” พระองค์ได้พระราชทานความช่วยเหลือในการสงเคราะห์และพัฒนาในด้าน การศึกษาตั้งแต่ปี 2506 เป็นต้นมา และในปี 2512 มีพระราชดำริให้จัดตั้ง “โครงการหลวง” ขึ้น เพื่อช่วยเหลือ ชนชาวเขาในด้านมนุษยธรรม แก้ไขปัญหาเสพติด การส่งเสริมการทำเกษตรที่ถูกต้องและเพื่อการจัดตั้ง ถิ่นฐานถาวรเป็นหลักแหล่งและช่วยรักษาป่า ต่อมาได้มีกิจกรรมดำเนินงานพัฒนาช่วยเหลือชนชาวเขาและกลุ่ม ชาติพันธุ์อื่นๆ ตามแนวพระราชดำริอีกหลายโครงการกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศถึงปัจจุบัน

การพัฒนา กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงของรัฐ ได้มีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมเมื่อคณะรัฐมนตรีได้มี มติเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2532 และวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2535 เรื่อง นโยบายแก้ไขความมั่นคงของชาติ เกี่ยวกับชาวเขาและการปลูกพืชเสพติด มุ่งเน้นในการจัดตั้งถิ่นฐานถาวร การสำรวจสถานะบุคคล การพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และการแก้ไขปัญหา เสพติด โดยมีการตั้งคณะกรรมการระดับชาติขึ้นรับผิดชอบ มีการสำรวจข้อมูลชุมชนพื้นที่สูงตามมติ คณะรัฐมนตรีในปี 2536 จัดทำแผนแม่บทในระดับชาติและระดับจังหวัด และมีการดำเนินงานร่วมกันของ หน่วยงานต่างๆ ส่งผลให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่จากการปฏิรูประบบราชการในปี 2545

โครงสร้างงานบริหารงานของหน่วยงานต่างๆเปลี่ยนแปลงไป ขาดหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจน การพัฒนา
กลุ่มชาติพันธุ์มีลักษณะเป็นงานประจำปกติ ในขณะที่การแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ
โดยรวมยังไม่หมดไปทำให้กลุ่มชาติพันธุ์รวมตัวกันเรียกร้องเรื่องสัญชาติ การย้ายถิ่นและการแก้ไขปัญหา
ยาเสพติดตามปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนพื้นเมือง พ.ศ.2550

ผลการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์โดยรวมในระยะที่ผ่านมา แม้ว่าจะส่งผลให้ความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิต
ของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ดีขึ้น แต่การเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจ สังคม การปกครองและสภาพภูมิอากาศ
รวมทั้งการบริหารจัดการที่หลากหลายขาดความชัดเจน ปัญหาต่างๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์จึงยังคงอยู่โดยเฉพาะ
เรื่องกำหนดสถานะบุคคล การจัดตั้งถิ่นฐานถาวรและการได้รับการยอมรับรวมทั้งยุทธศาสตร์แนวทาง
การพัฒนาที่หน่วยต่างๆ กำหนดขึ้นยังหลากหลายขาดการกำหนดจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานร่วมกัน
อย่างเป็นรูปธรรม

3. หลักการเหตุผลในการจัดทำแผน

1) ความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยโดยมีจำนวนประชากรมากถึง 56 กลุ่มประมาณ
6.1 ล้านคน หรือร้อยละ 9.68 ของประชากรในประเทศไทย โดยกลุ่มชนบนพื้นที่สูงมีจำนวนประมาณมากกว่า
1.2 ล้านคน กระจายตั้งถิ่นฐานตามภูมิภาคต่างๆใน 67 จังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่มีถิ่นฐานในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร
อยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ เกาะแก่งและพื้นที่บริเวณชายแดนมีการอพยพโยกย้ายถิ่นอยู่เสมออันเป็นจุดอ่อนด้าน
ความมั่นคง ประกอบกับวิถีการดำรงชีวิตของประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ยังมีสภาพยากจน ขาดโอกาสในการรับ
บริการขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่ทำการเกษตรดั้งเดิมที่ต้องอาศัยธรรมชาติเป็นหลักซึ่งมีแนวโน้มที่มีข้อจำกัดมากขึ้น
มีคุณภาพชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์ และประชากรส่วนหนึ่งมีพฤติกรรมที่กระทบต่อความมั่นคงปลอดภัย เช่น เกี่ยวพัน
กับยาเสพติด

2) การสืบสานการพัฒนากลุ่มชนบทบนพื้นที่สูงและกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ตามแนวพระราชดำริให้เกิด
ประสิทธิภาพและขยายผลให้กว้างขวางเพิ่มขึ้นเพื่อการพัฒนาช่วยเหลือประชาชนให้สมดุลมั่นคงและเกิด
ประโยชน์สุข

3) การดำเนินงานพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในระยะที่ผ่านมายังไม่บรรลุ การพัฒนายังไม่สมดุลยั่งยืน
จำเป็นต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่องต่อไป ได้แก่ การสำรวจและกำหนดสถานะบุคคลทางกฎหมายการสำรวจ
และวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อจัดตั้งถิ่นฐานถาวร การยกระดับการดำรงชีวิตและการจัดบริการพื้นฐาน
ทางเศรษฐกิจและสังคม การสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งในด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและ
ด้านความมั่นคง

4) สถานการณ์ต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและส่งผลกระทบต่อชุมชนและประชาชนกลุ่ม
ชาติพันธุ์โดยการประกอบอาชีพการเกษตรมีแนวโน้มประสบปัญหาเพิ่มขึ้นจากข้อจำกัดในการใช้พื้นที่
การเกษตรทรัพยากรน้ำและดินขาดแคลนและเสื่อมโทรม ส่งผลต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรนอกจากนี้
การเปลี่ยนแปลงระดับภูมิภาคสู่สังคมอาเซียนในขณะที่การเตรียมการรองรับการเปลี่ยนแปลงยังไม่พร้อม
ประชากรยังปรับตัวไม่ทันจึงประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน

5) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยปรับกระบวนการดำเนินการดำเนินงานทั้งการพัฒนาระบบ
ข้อมูล การใช้แผนเป็นเครื่องมือกำหนดผู้รับผิดชอบให้ชัดเจนในทุกๆระดับ การพัฒนาบุคลากร และการเผยแพร่
ประชาสัมพันธ์ให้เกิดความรู้ความเข้าใจและการยอมรับมากขึ้น

4. แผนพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย(พ.ศ.2558-2560)

4.1 สถานการณ์และความเสี่ยงในการพัฒนาชนกลุ่มชาติพันธุ์

1) การขาดสิทธิและความไม่แน่นอนในที่อยู่อาศัยทำกิน

ลักษณะภูมิประเทศในการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ตั้งห่างไกลทุรกันดาร การคมนาคมไม่สะดวกและห่างไกลศูนย์กลางอำนาจรัฐ ขาดความชัดเจนเรื่องสิทธิในที่ดินเพื่ออยู่อาศัยทำกิน เนื่องจากขาดระบบฐานข้อมูลที่ชัดเจนในการสำรวจการใช้ประโยชน์ที่ดินและข้อมูลพื้นที่อนุรักษ์ รวมทั้งความขัดแย้งเชิงนโยบายระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์ธรรมชาติ และขาดกลไกการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

2) การขาดสิทธิในสถานะบุคคลทางกฎหมาย

กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยมีความหลากหลาย โดยการสำรวจและกำหนดสถานะบุคคลทางกฎหมายล่าช้ายังไม่แล้วเสร็จ ทำให้เสียสิทธิและขาดโอกาสในการพัฒนาหลายด้าน และไม่สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานของรัฐซึ่งส่งผลกระทบต่อโครงสร้างจิตสำนึกการเป็นพลเมืองไทยและการยอมรับในสังคม

3) การขาดความสมดุลมั่นคงในการดำรงชีวิต

ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ยังมีสภาพยากจนและมีความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ โดยส่วนใหญ่ทำการเกษตรแบบดั้งเดิมอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก แต่ขาดภูมิคุ้มกันในอาชีพเกษตรกรรม โดยมีปัญหาและข้อจำกัดเรื่องที่ดินทำกิน ทรัพยากรดินเสื่อมโทรม และขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรตลอดจนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เกิดภัยพิบัติบ่อยครั้งและส่งผลกระทบต่อพื้นที่การเกษตร รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงสังคมสู่ความทันสมัยมากขึ้นวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลง ขณะที่ประชาชนบางส่วนปรับตัวไม่ทันและประสบปัญหาต่างๆ

4) จุดอ่อนด้านการบริหารจัดการ

การพัฒนาชนกลุ่มชาติพันธุ์หลังปฏิรูประบบราชการในปี พ.ศ. 2545 ขาดการกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ระบบข้อมูลขาดความสมบูรณ์และทันสมัยขาดเครื่องมือและกลไกดำเนินงานโดยขาดแผนแม่บท กฎระเบียบต่างๆมีความหลากหลายไม่เป็นปัจจุบัน ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ และขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

4.2 กรอบการพัฒนา

ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ แผนแม่บทการพัฒนาชนกลุ่มชาติพันธุ์ (พ.ศ.2558-2560) จึงกำหนดกรอบพัฒนา ดังนี้

1) ยึดแนวพระราชดำริและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาโดยมีประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์เป็นศูนย์กลางมีสิทธิและดำรงไว้ ซึ่งอัตลักษณ์ของตนตามวิถีชีวิตและภูมิสังคม

2) พัฒนาคนและคุณภาพของคนกลุ่มชาติพันธุ์ให้ได้รับสิทธิตามกฎหมายมีความเป็นอยู่ที่ดีมีความมั่นคงมีคุณภาพชีวิตที่ดี ชุมชนเข้มแข็ง พัฒนาสวัสดิการสังคมอย่างเท่าเทียมให้สามารถพึ่งตนเองได้ และมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาส่วนรวมเพื่อก้าวสู่สากล

3) พัฒนาและสร้างจิตสำนึกประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ ในการเป็นพลเมืองไทยที่ดี มีสิทธิหน้าที่ ดังเช่น คนไทยทั่วไป และได้รับการยอมรับ มีภูมิคุ้มกันและมีโอกาสเข้าถึงบริการพื้นฐานต่างๆ

4.3 วิสัยทัศน์และแนวทางการดำเนินงาน

4.3.1 วิสัยทัศน์

กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ได้รับการพัฒนาเพื่อมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งตนเองได้ ดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของตนเองและได้รับสิทธิทางวัฒนธรรม ได้รับการยอมรับ พร้อมก้าวสู่กระบวนการพัฒนาส่วนรวมและก้าวสู่สากล

4.3.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยได้รับการพัฒนาและคุ้มครองสิทธิความเป็นบุคคลทางกฎหมายและการตั้งถิ่นฐาน เพื่อเป็นพลเมืองไทยที่สมบูรณ์และมีคุณภาพ
- 2) เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและโอกาสในการประกอบอาชีพและพัฒนายกระดับความเป็นอยู่ของประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ สามารถพึ่งตนเองได้ และก้าวสู่กระบวนการพัฒนาส่วนรวม
- 3) เพื่อพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตของคนกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีโอกาสเข้าถึงบริการพื้นฐานและมีส่วนร่วมในการพัฒนา และสร้างฐานความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติ
- 4) เพื่อศึกษาวิจัยและขยายองค์ความรู้ในอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและการยอมรับในสังคม และเผยแพร่ในรูปแบบเรียนรู้ตามภูมิสังคมแต่ละท้องถิ่น
- 5) เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการดำเนินงานพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย มุ่งบูรณาการดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวมโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

4.3.3 กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่เป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงานตามลักษณะการตั้งถิ่นฐาน 4 กลุ่ม คือ กลุ่มชุมชนบนพื้นที่สูง กลุ่มตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่ราบ กลุ่มตั้งถิ่นฐานในทะเล และกลุ่มตั้งถิ่นฐานในป่า โดยมีพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงานดังนี้

- 1) กลุ่มชุมชนบนพื้นที่สูง จำนวน 20 จังหวัด ในพื้นที่ภาคเหนือและภาคกลางตะวันตก ได้แก่
  - 1.1) พื้นที่โครงการรูปแบบการพัฒนาบนพื้นที่สูง (พื้นที่เดิมและส่วนขยาย) ในความรับผิดชอบของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ จำนวน 14 จังหวัด 65 เขตพื้นที่ 140 หมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน
  - 1.2) พื้นที่บูรณาการดำเนินงานในโครงการต่างๆ
    - โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จำนวน 5 จังหวัด 9 ลุ่มน้ำ 115 หมู่บ้าน
    - โครงการพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ จำนวน 6 จังหวัด 18 พื้นที่ 42 หมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน
    - โครงการศูนย์บริการและพัฒนาที่สูงปางตองตามพระราชดำริจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 16 หมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน
    - โครงการศูนย์บริการและพัฒนาลุ่มน้ำปาย ตามพระราชดำริจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 13 หมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน
    - โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ชายแดน 2 จังหวัด 34 หมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน
- 2) กลุ่มตั้งถิ่นฐานในทะเล (ชาวเล) จำนวน 5 จังหวัด 41 ชุมชน
- 3) กลุ่มตั้งถิ่นฐานในป่า
- 4) กลุ่มตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่ราบ

4.3.4 ยุทธศาสตร์และแนวทางการดำเนินงาน

1) การสืบสานการพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์ตามแนวพระราชดำริ ดำเนินงานสนองพระราชดำริในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและให้มีประสิทธิภาพ โดยจัดที่อยู่อาศัยทำกินในถิ่นฐานเดิมตามแนวทางการอยู่ร่วมกันของคนและป่า พัฒนาแหล่งน้ำและทรัพยากรดิน ส่งเสริมการเกษตรกรรมแบบครบวงจรโดยส่งเสริมการปลูกข้าว พืชเศรษฐกิจ ปศุสัตว์และการประมง ส่งเสริมความรู้การเกษตรแนวใหม่และการอนุรักษ์ป่า ส่งเสริมศิลปาชีพ พัฒนาคุณภาพวิถีชีวิตและสร้างจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองไทยที่ดี

2) การคุ้มครองสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ดำเนินการสำรวจและกำหนดสิทธิสถานะบุคคลทางกฎหมาย กำหนดสิทธิการอยู่อาศัยทำกินและจัดตั้งถิ่นฐานถาวร สำรวจและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน กำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์และจัดทำทะเบียนผู้ถือครองที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์ จัดที่ดินทำกินตามแนวพระราชดำริและทบทวนปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการ รวมทั้งการให้การคุ้มครองสิทธิทางวัฒนธรรม

3) การพัฒนาความเป็นอยู่เพื่อพัฒนาอาชีพและรายได้ โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน กระจายบริการพื้นฐานที่เอื้อต่อการผลิตในรูปแบบศูนย์เรียนรู้และบริการพัฒนา พัฒนาภูมิคุ้มกันในอาชีพการเกษตร น้ำและดิน ดำเนินการฝึกอบรมพัฒนาอาชีพส่งเสริมอาชีพในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรอย่างเป็นระบบครบวงจร ส่งเสริมขยายผลระบบเกษตรยั่งยืน สนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงอัตลักษณ์และวัฒนธรรม

4) การพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตของคน โดยการจัดและกระจายบริการสังคมประเภทต่างๆ จัดการศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนทุกช่วงวัย ตั้งแต่วัยเด็กถึงวัยสูงอายุ พัฒนาและส่งเสริมสุขภาพอนามัย สนับสนุนการดำเนินงานพระธรรมจาริก ส่งเสริมอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ โดยจัดตั้งศูนย์ศึกษาเรียนรู้ในอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ สนับสนุนการตั้งแหล่งเรียนรู้อัตลักษณ์และสนับสนุนการดำเนินการศึกษาวิจัยในอัตลักษณ์เสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยของประชาชนและชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ในการป้องกันแก้ไขปัญหา ยาเสพติด รวมทั้งการพัฒนาจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนและการก้าวสู่สากล

5) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ น้ำ ดินและป่า โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ส่งเสริมการปลูกป่าและอนุรักษ์ป่าตามแนวพระราชดำริ ดำเนินงานโครงการธนาคารอาหารชุมชนตามแนวพระราชดำริเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหาร และสนับสนุนส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ

6) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยปรับกระบวนการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์มุ่งบูรณาการดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวมมีประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์เป็นศูนย์กลาง พัฒนาพร้อมกันทั้งคนและพื้นที่พัฒนาระบบข้อมูลให้สมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน พัฒนาปรับปรุงเครื่องมือและกลไกดำเนินงานมีการใช้แผนเป็นเครื่องมือดำเนินงาน กำหนดผู้รับผิดชอบทุกระดับให้ชัดเจน พัฒนาบุคลากรดำเนินงาน ให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และทบทวนปรับปรุงกฎระเบียบต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

4.3.5 การบริหารจัดการแผนไปสู่การปฏิบัติ

การขับเคลื่อนการดำเนินงานพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์อย่างเป็นขั้นเป็นตอนมุ่งบูรณาการดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวม โดยมีการใช้ “แผน” เป็นเครื่องมือยึดหลัก “พื้นที่ภารกิจและการมีส่วนร่วม” โดยใช้ทุนทุกชนิดขับเคลื่อนการดำเนินงาน มีการจัดทำ “แผนปฏิบัติการ” ร่วมกัน ประสานการดำเนินงานและประสานการปฏิบัติโดยมีแกนกลางดำเนินงานที่ชัดเจน จัดระบบการติดตามประเมินผลโดยมีตัวชี้วัดการพัฒนาที่ชัดเจน มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อต่างๆ เพื่อให้การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในระยะต่อไปมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและสมดุลกับการอนุรักษ์

แผนแม่บทการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

(พ.ศ.2558-2560)

ส่วนที่ 1 : บทนำ

1. กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

“กลุ่มชาติพันธุ์” หมายถึง กลุ่มชนที่มีความสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์กับสังคมไทยมาตั้งแต่อดีต มีความแตกต่างด้านต่างๆ และมีวัฒนธรรมประเพณีของตนเอง โดยเป็นกลุ่มชนที่ประชากรมีพันธะเกี่ยวข้องกัน มีลักษณะทางเชื้อชาติ วัฒนธรรมประเพณีและภาษาพูดเดียวกัน รวมทั้งเป็นพหุวัฒนธรรม มุ่งมั่นในการอนุรักษ์ พัฒนาและสืบทอดฐานดินแดนของบรรพบุรุษและอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของคนรุ่นคนรุ่นอนาคต

นับตั้งแต่อดีตมากกว่าร้อยปีกลุ่มชาติพันธุ์มีความหลากหลายและกระจายตัวอยู่ในภาคต่างๆ ของประเทศไทย โดยข้อมูลของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดลได้ปี 2547 และข้อมูลของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ปี 2555 มีกลุ่มชาติพันธุ์ตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆ ของประเทศไทย จำนวน 67 จังหวัด 56 กลุ่ม มีประชากรรวมประมาณ 6,100,000 คน จำแนกพื้นที่ตามลักษณะการตั้งถิ่นฐานได้ 4 ลักษณะ คือ (รายละเอียดตามผนวก ก.)

1) กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง หรือ “ชนชาวเขา” จำนวน 13 กลุ่ม ได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง(แม้ว) เย้า(เมี่ยน) ลีซู(ลีซอ) ลาหู่(มูเซอ) อาข่า(อีเก้อ) ลีละ ถิ่น ชมู จินฮ้อ ตองซุ คะฉิ่น และปะหล่อง(ตลาอั้ง)

2) กลุ่มชาติพันธุ์ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ราบ จำนวน 38 กลุ่ม ได้แก่ มอญ ไทยลื้อ ไทยทรงดำ ไทยใหญ่ ไทยเขิน ไทยยอง ไทยหย่า ไทยยวน ภูไท ลาวครั่ง ลาวแง้ว ลาวกา ลาวตี้ ลาวเวียง แสก เซเร ปรง บรู(โซ) โข่ง โข ทะวัง อิมปี ก่อง กุลา ซอโอจ(ซออุ้ง) กวย(ส่วย) ญฮกรู(ชาวบน) ญ้อ โย้ย เขมรถิ่นไทย เวียดนาม(ญวน) ญอ หมี่ซอ(บีซู) ซอง กระซอ มลายู กะเลิงและลาวโซ่ง(ไทยดำ)

3) กลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานในทะเล หรือ “ชาวเล” จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ มอแกน มอแกลน และอูรักละไว

4) กลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในป่า จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ มลาบรี(ตองเหลือง) และซาไก(มันนิ)

2. วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์

กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยมีความหลากหลายมีวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันไปโดยสภาพ เศรษฐกิจ-สังคม ตามจารีตประเพณีเป็นการปรับตัวเข้ากับฐานทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิสังคมที่ตั้งถิ่นฐานอยู่โดย “กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง” หรือชนชาวเขาจะตั้งถิ่นฐานตามแนวเทือกเขาบนพื้นที่สูงที่สลับซับซ้อน มีลักษณะเป็นสังคมเกษตร ด้วยการทำไร่ ทำนา เลี้ยงสัตว์และพึ่งพิงอาศัยป่าและสายน้ำในลำห้วยเป็นวิถีชีวิตที่พึ่งพิงธรรมชาติและอาศัยผลผลิตจากป่าเป็นหลัก

“กลุ่มชาติพันธุ์ตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่ราบ” ส่วนใหญ่มีวิถีการดำรงชีวิตที่กลมกลืนกับคนไทยทั่วไปโดยมีอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ แต่พึ่งพิงใช้ประโยชน์จากป่าโดยมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมเมืองมากขึ้นแต่ยังคงอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของตนเองอยู่ สำหรับ “กลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานตามหมู่เกาะหรือชายฝั่งทะเล” ดำรงชีวิตอยู่ทั้งบนบกและในทะเล ประกอบอาชีพประมงเป็นหลัก เรียกว่า ชาวเล นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มเล็กๆ ดำรงชีวิตด้วยการล่าสัตว์และเก็บของป่า ได้แก่ มลาบรี(ตองเหลือง) ทางภาคเหนือและซาไก (มันนิ) ทางภาคใต้ เป็นกลุ่มที่มีชีวิตผูกพันอยู่กับป่าอย่างใกล้ชิด

ในภาพรวมวิถีชีวิตและจารีตประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักโดยมีความเป็นอยู่ที่เกี่ยวพันและพึ่งพิงป่า ทรัพยากรธรรมชาติจึงมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของพวกเขา ชนชาติพันธุ์กลุ่มต่างๆ เหล่านี้มีโครงสร้างทางสังคมที่หลากหลายมีวัฒนธรรมประเพณีและภาษาของตนเอง มีความเชื่อตามศาสนาสากลทั้งพุทธ คริสต์ และอิสลาม และยังมียึดถือความเชื่อตามประเพณีโดยมีการประกอบ

พิธีกรรมต่างๆ ทั้งพิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิตสุขภาพอนามัยและการทำมาหากินที่อาศัยธรรมชาติ นอกจากนี้กลุ่มชาติพันธุ์จะมีลักษณะพิเศษ คือ มีความสามารถในทางศิลปหัตถกรรมและงานช่างฝีมือโดยเฉพาะการทอผ้า เย็บผ้า เย็บปักประดิษฐ์และการตีเหล็ก ซึ่งมีลักษณะเด่นที่สะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ของตน ด้วยเหตุนี้แต่ละกลุ่มจึงมีเครื่องแต่งกายประจำเผ่าของตนเองที่มีรูปแบบสีสันทาสวยงาม มีเครื่องประดับอันแสดงอัตลักษณ์เฉพาะตัว มีศิลปะการแสดงต่างๆ เป็นอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มทั้งการร้อง-รำ และดนตรี ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า

3. ความเป็นมาการพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

3.1 ตลอดระยะเวลาประมาณ 50 ปี ที่ผ่านมา การพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์ของรัฐบาลเริ่มจากการพัฒนา กลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่สูงคือ ชนชาวเขาเป็นหลัก ด้วยสาเหตุสำคัญ คือ

- 1) เพื่อความมั่นคงของชาติบริเวณชายแดน
- 2) เพื่อแก้ไขปัญหาเสียดิน
- 3) เพื่อแก้ไขปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าและการทำไร่เลื่อนลอยบนพื้นที่สูง
- 4) เพื่อลดอัตราการเพิ่มของประชากรชาวเขา

โดยรัฐบาลใช้ “นโยบายรวมพวก” (Integration Policy) เป็นหลักในการดำเนินงานเพื่อให้ชนชาวเขาเป็นพลเมืองไทยที่มีคุณภาพและสามารถช่วยเหลือตนเองได้ มีการตั้ง “คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา” ตามมติคณะรัฐมนตรีในปี 2502 และนำมาสู่การตั้ง “ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา” เป็นศูนย์แรกที่จังหวัดตากในปี 2506 และได้มีการบรรจุการพัฒนาชาวเขาไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในช่วงพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529) เป็นครั้งแรกโดยเน้นการจัดตั้งถิ่นฐานถาวร ลดการตัดไม้ทำลายป่า และแก้ไขปัญหาเสียดิน

3.2 การพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่สูง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเรียกชนชาวเขาว่า “เป็นคนไทยแต่อยู่บนเขา” โดยมีพระราชดำริกับคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2544 ความตอนหนึ่งว่า “ประชาชนที่อยู่ในประเทศมานานแล้วแต่ก็ไม่ใช้คนไทย คือเขาไม่ถือว่าเป็นคนไทยแท้จริงเขาอยู่และเกิดในเมืองไทย แต่ก็ไม่ได้รับประโยชน์ของความเป็นไทยแท้จริงสิ่งนี้เป็นสิ่งที่จะต้องปฏิบัติ ถ้าไม่มีใครเอาใจใส่ก็จะทำให้ความมั่นคงของประเทศด้อยไป”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศ์ ทรงห่วงใยโดยเสด็จพระราชดำเนิรเยียมเยียนราษฎรชาวไทยภูเขาครั้งแรกที่บ้านแม่ดอยปุย จังหวัดเชียงใหม่ในปี 2505 การพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาของพระองค์ระยะแรก คือ การพระราชทานทรัพย์สินส่วนพระองค์สร้างโรงเรียนแม่เจ้าหลวงอุปถัมภ์ ที่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ในปี 2505 และโรงเรียนพ่อเจ้าหลวงอุปถัมภ์ ในปี 2506 และจากการเสด็จพระราชดำเนินเยียมเยียนชาวเขาในพื้นที่ต่างๆ ทรงทราบถึงปัญหาในการดำรงชีวิตจึงทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้ง “โครงการหลวงพัฒนาชาวเขา” ขึ้นในปี 2512 โดยมีพระราชดำริถึงสาเหตุในการจัดตั้งโครงการหลวง สรุปความว่า เรื่องที่จะช่วยชาวเขาและโครงการชาวนั้นมีประโยชน์โดยตรงกับชาวเขา เพื่อจะส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวเขามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถที่จะเพาะปลูกสิ่งที่เป็นประโยชน์ และเป็นรายได้... โครงการนี้มีจุดประสงค์คือ มนุษยธรรม หมายถึงให้ผู้ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารมีความรู้และพียงตัวมีความเจริญได้... เรื่องที่ควรจะช่วยคือ ปัญหาเสียดิน ถ้าสามารถช่วยชาวเขาปลูกพืชที่เป็นประโยชน์เล็กปลูกผืน... อีกอย่างหนึ่ง คือ ชาวเขาเป็น ผู้ที่ทำการเพาะปลูกโดยวิธีถาวรป่าและปลูกโดยวิธีไม่ถาวร ต้องช่วยเขาให้กินที่อยู่ดี อยู่เป็นหลักแหล่งและสนับสนุนที่จะรักษาป่า รักษาดิน...

การพัฒนาและสงเคราะห์ชนบนพื้นที่สูงตามแนวพระราชดำริ ได้มีการดำเนินงานต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน มีกิจกรรมของหน่วยงานต่างๆ กระจายอยู่ทุกภูมิภาค เช่น โครงการศูนย์บริการและพัฒนาพื้นที่สูง

โครงการเกษตรที่สูง โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ โครงการพัฒนาดอยตุง โครงการบ้านยามชายแดน เป็นต้น สำหรับการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ อื่นๆ เช่น กลุ่มชาวเขา กลุ่มชาวเล และกลุ่มตั้งถิ่นฐานในป่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานพระราชดำริในการดำเนินงานเป็นการเฉพาะพื้นที่ตลอดมา

3.3 การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) เป็นการดำเนินงานตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2532 และเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2535 เรื่องนโยบายแก้ไขปัญหาความมั่นคงของชาติเกี่ยวกับชาวเขาและการปลูกพืชเสพติด มุ่งเน้นการจัดตั้งถิ่นฐานถาวร การสำรวจและกำหนดสถานะบุคคล การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส การอนุรักษ์ การใช้และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการแก้ไขปัญหาเสพติด โดยมีการจัดตั้ง “คณะกรรมการอำนวยการแก้ไขปัญหาความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับชาวเขาและการปลูกพืชเสพติด” มีสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นแกนกลางดำเนินงาน โดยมีหน่วยปฏิบัติงานหลัก อาทิ กรมประชาสงเคราะห์ กรมป่าไม้ กรมพัฒนาที่ดิน สำนักงาน ปปส. และกองทัพภาคที่ 3 มีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานชุมชนบนพื้นที่สูงตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2536 เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการจัดทำ “แผนแม่บท” ในระดับชาติและระดับจังหวัด เพื่อใช้เป็นเครื่องมือดำเนินงาน ซึ่งโครงสร้างการบริหารงานดังกล่าวของทุกหน่วยงานได้มีการแก้ไขปรับปรุงตามการปฏิรูประบบราชการในปี 2545 ส่งผลให้การพัฒนาและบริหารจัดการเกี่ยวกับการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปการบริหารจัดการดำเนินงานขาดความชัดเจน กิจกรรมพัฒนาที่สำคัญซบงกันและไปรวมอยู่กับการพัฒนาปกติ การแก้ไขปัญหาในลักษณะเฉพาะที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติโดยรวมจึงยังไม่หมดไป ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์รวมตัวกันเรียกร้องเรื่องสัญชาติ การย้ายถิ่นและการแก้ไขปัญหาเสพติด ตามปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนพื้นเมือง พ.ศ. 2550

การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์โดยรวมในช่วง 5 ทศวรรษที่ผ่านมา จนก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ถึงปัจจุบัน ส่งผลให้วิถีการดำรงชีวิต ชุมชนและสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์มีการเปลี่ยนแปลงไป ผลจากการพัฒนาทำให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์มีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้ มีการศึกษา สุขภาพอนามัย และได้รับบริการสังคมมากขึ้น ได้รับสิทธิในการเป็นพลเมืองไทยและได้รับการยอมรับในขณะที่สภาพสังคมได้กลายเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ ตามมาโดยเฉพาะปัญหาเสพติด อาชญากรรม การค้ามนุษย์และปัญหาสังคมอื่นๆ ปัจจุบันมีกฎระเบียบต่างๆ เช่น ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนพื้นเมือง พ.ศ. 2550 อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2553 เรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล และเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2553 เรื่องการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง และยุทธศาสตร์ความมั่นคงชายแดน พ.ศ. 2550-2554 เป็นกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยทุกมิติ เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ ยกระดับคุณภาพชีวิต ดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ ได้รับการยอมรับอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมให้กับคนทุกเชื้อชาติของทุกกลุ่มชาติพันธุ์ อย่างไรก็ตามยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาดังกล่าว ยังขาดการนำมาสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมอย่างจริงจัง

4. หลักการเหตุผลในการจัดทำแผน

จากสภาพวิถีการดำรงชีวิต ผลการดำเนินการพัฒนา เจ็อนไขเชิงโครงสร้างและมาตรการต่างๆ รวมทั้งแนวโน้มที่อาจเกิดขึ้น จึงมีเหตุผลความจำเป็นในการจัดทำแผนแม่บทพัฒนาชาติพันธุ์ในประเทศไทย ดังนี้

4.1 ความสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

1) จำนวนประชากรและการกระจายตัว

ประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยมีจำนวนมากโดยกระจายตั้งถิ่นฐานอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ใน 67 จังหวัด จำนวน 56 กลุ่ม มีประชากรประมาณ 6,100,00 คน หรือร้อยละ 9.68 ของประชากรทั่ว

ประเทศ โดยประมาณมากกว่า 1,200,000 คน เป็นกลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่สูง 20 จังหวัด ในภาคเหนือและภาคกลางตะวันตกและประมาณ 12,000 คน เป็นกลุ่มชาวเลที่อยู่อาศัยทำกินใน 5 จังหวัดทางภาคใต้

2) การตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร อยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ เกษะแก่งและพื้นที่บริเวณชายแดน โดยมีการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานอยู่เสมอ ส่งผลให้เป็นอุปสรรคในการจัดตั้งถิ่นฐานถาวร การจัดระเบียบชุมชนและเป็นจุดอ่อนด้านความมั่นคง

3) การดำรงชีวิตยังคงอยู่ในสภาพความยากจน ขาดโอกาสในการรับบริการพื้นฐาน และมีคุณภาพชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน โดยส่วนใหญ่ยังมีการทำเกษตรเชิงเดี่ยวแบบดั้งเดิมที่ต้องพึ่งพิงอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก ด้วยความเสื่อมโทรม ขาดแคลน และข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ จึงตกอยู่ในสภาพความยากจนและมีคุณภาพชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์

4) ความหลากหลายด้านต่างๆ และส่วนหนึ่งมีพฤติกรรมที่กระทบต่อความมั่นคงปลอดภัย โดยกลุ่มชาติพันธุ์มีความแตกต่างจากคนไทยทั่วไป ทั้งในด้านเชื้อชาติ ภาษา ความเชื่อทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ทำให้ขาดความรู้สึกในการเป็นพลเมืองไทย และประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนหนึ่งมีพฤติกรรมที่กระทบต่อความมั่นคงและปลอดภัยของประเทศ โดยเฉพาะเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งการปลูกฝิ่น การค้าและลำเลียงยาเสพติด โดยพื้นที่ปลูกฝิ่นในภาคเหนือเพิ่มขึ้นจาก 744 ไร่ ในปี 2547/48 เป็น 984 ไร่ และ 1,319 ไร่ ในปี 2548/49 และ 2551/52 ตามลำดับรวมทั้งยังเกี่ยวข้องกับการค้าอาวุธสงครามและลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอีกด้วย

4.2 การสืบสานการพัฒนาชุมชนพื้นที่สูงและกลุ่มชาติพันธุ์ตามแนวพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ สนพระทัย และมีพระเมตตาในการพัฒนาช่วยเหลือกลุ่มชนบนพื้นที่สูงมาโดยตลอดตั้งแต่ปี 2505 โดยทรงเห็นว่า “เป็นคนไทยแต่อยู่บนเขา” และมีพระราชดำริให้จัดตั้ง “โครงการหลวง” ขึ้นในปี 2512 โดยจุดมุ่งหมายในการพัฒนา คือ มนุษยธรรม ทรงมุ่งพัฒนาความเป็นอยู่และยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มชนบนพื้นที่สูง มีการปลูกพืชทดแทนฝิ่น ทำการเกษตรที่ถูกต้อง มีถิ่นฐานถาวร ลดการตัดไม้ทำลายป่าและสำนึกในการเป็นพลเมืองไทยที่ดี นอกจากนี้มีการพัฒนาในรูปแบบโครงการต่างๆ กระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆ เช่น โครงการเกษตรที่สูง โครงการศิลปาชีพ โครงการศูนย์บริการและพัฒนาพื้นที่สูง โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ และโครงการพัฒนาตอยตุงฯ เป็นต้น ดังนั้นจึงควรสืบสานดำเนินงานสนองพระราชดำริให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลมั่นคงและยั่งยืน

4.3 การดำเนินงานระยะที่ผ่านมายังไม่บรรลุผลการพัฒนาอย่างไม่สมคูลยั่งยืน กล่าวคือ

1) การกำหนดสถานะบุคคลยังไม่แล้วเสร็จ กลุ่มชาติพันธุ์ยังขาดสิทธิความเป็นพลเมืองไทย โดยข้อมูลในปี 2547 ระบุว่ามิได้ประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 873,713 คน ได้รับสัญชาติไทยแล้ว จำนวน 496,036 คน (56.8%) อีกจำนวน 377,677 คน (43.2%) ยังไม่ได้รับสัญชาติไทยและจากข้อมูลในปี 2549 ระบุว่าชนเผ่าพื้นเมืองจำนวน 480,000 คน ยังไม่ได้รับการลงสัญชาติไทย (กรมการปกครอง)

2) การสำรวจและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินยังไม่แล้วเสร็จ โดยเฉพาะบนพื้นที่สูงและพื้นที่อนุรักษ์ซึ่งทับซ้อนและไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในถิ่นฐานเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยทำกินก่อนการประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์

3) ประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ด้อยโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐานต่างๆ มีสภาพยากจน และคุณภาพชีวิตต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เนื่องจากชุมชนตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจาย ห่างไกลและทุรกันดาร พื้นที่การเกษตรน้อยและมีข้อจำกัดในการใช้พื้นที่ ขาดบริการและปัจจัยการผลิตภาคเกษตร และบริการสังคมพื้นฐานที่จำเป็นยังกระจายไม่ทั่วถึง

4) กลุ่มชาติพันธุ์ขาดกระบวนการมีส่วนร่วม ทั้งในด้านการพัฒนา การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การปกครองและความมั่นคง ด้วยยังขาดความสำนึกในการเป็นพลเมืองไทย

4.4 สถานการณ์ด้านต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและส่งผลกระทบต่อกลุ่มชาติพันธุ์ โดย

1) การประกอบอาชีพการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลักดั้งเดิม แต่พื้นที่การเกษตรมีน้อยและมีข้อจำกัดในการใช้พื้นที่ รวมทั้งแนวโน้มในความต้องการใช้พื้นที่เพิ่มขึ้น ขณะที่ปริมาณน้ำลดลง ทรัพยากรดินขาดความอุดมสมบูรณ์และมีการชะล้างพังทลายสูง เกษตรกรยังคงพึ่งพาพืชเชิงเดี่ยวเป็นหลัก ซึ่งมีปัญหาจากธรรมชาติและการตลาด ขาดการนำระบบเกษตรยั่งยืนรูปแบบต่างๆ มาใช้

2) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยสภาพสังคมเปลี่ยนเป็นสังคมเมืองมากขึ้นในหลายๆ พื้นที่ มีการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงาน วิถีดำรงชีวิตเปลี่ยนแปลงสู่ความทันสมัยด้วยเหตุของการขยายขอบเขตเมืองและผลจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว แต่การพัฒนายังเป็นกระจุก ขาดความสอดคล้องกับการอนุรักษ์ ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งปรับตัวไม่ทันการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะกลุ่มที่ยังด้อยโอกาสอยู่

3) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งภาวะการณของเอลนีโญ (ภัยแล้ง) และลานินญา (ฝนชุก หนาว) ซึ่งส่งผลต่อการเกิดภัยพิบัติธรรมชาติ โดยมีแนวโน้มการเกิดบ่อยครั้งและรุนแรงขึ้นทั้งอุทกภัย ดินถล่ม ภัยแล้ง และอากาศหนาวจัด อันมีผลมาจากพื้นที่ป่าต้นน้ำถูกบุกรุกทำลายและลดลง ส่งผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรและการดำรงชีวิตของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ที่ส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่เสี่ยงภัย

4) การเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองการปกครองระดับภูมิภาค การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 กลุ่มชาติพันธุ์ได้มีการจัดตั้ง “คณะทำงานชนเผ่าพื้นเมืองเพื่ออาเซียน” ขึ้น เพื่อเข้าร่วมและรับประโยชน์จากประชาคมอาเซียนแต่ขาดการเตรียมการรองรับประชาคมอาเซียนที่ชัดเจนทั้งในเรื่องกระบวนการแนวทางการพัฒนาและการเตรียมคนเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่อาเซียนในหลายๆ ด้าน

4.5 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยปรับกระบวนการทัศนคติใหม่ในการดำเนินงานพัฒนา กลุ่มชาติพันธุ์ ให้เกิดการบูรณาการดำเนินงานในลักษณะองค์รวม มีการคิดร่วมกันว่าจะทำอย่างไรในแต่ละพื้นที่ที่มีการปรับปรุงเครื่องมือและกลไกดำเนินงานมีการใช้ “แผน” เป็นเครื่องมือกำหนดผู้รับผิดชอบทุกระดับให้ชัดเจนพัฒนาระบบข้อมูล พัฒนาบุคลากรปฏิบัติงานและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ทุกกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

ด้วยเหตุผลความจำเป็นดังกล่าว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และคณะกรรมการขับเคลื่อนงานพัฒนาสังคมกลุ่มชาติพันธุ์ จึงได้จัดทำ “แผนแม่บทการพัฒนา กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย พ.ศ. 2558-2560” ขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้แผนฉบับนี้เป็นเครื่องมือชี้แนะและบริหารจัดการดำเนินงานการประสาน จัดสรรทรัพยากรดำเนินงาน และติดตามประเมินผลการพัฒนา กลุ่มชาติพันธุ์ในระยะต่อไปให้บังเกิดประสิทธิภาพ เชื่อมประสานและบูรณาการดำเนินงานอย่างมีเอกภาพส่งผลการพัฒนาที่สมดุลมั่นคงและสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาส่วนรวมเพื่อก้าวสู่สากล

ส่วนที่ 2

การประเมินสถานการณ์ความเสี่ยงและการสร้างภูมิคุ้มกัน

ปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีวิถีชีวิตหลากหลายแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมและจารีตประเพณีของตน กลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มยังคงรักษาวิถีการดำรงชีวิตตามจารีตประเพณีไว้ได้แม้จะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง ข้อจำกัดและความท้าทายในหลายๆ ด้าน การขาดสถานะบุคคลทางกฎหมายยังเป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการอยู่อาศัยทำกิน ขาดสิทธิและโอกาสด้านต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงอยู่นอกจากนี้ ในระยะประมาณสองทศวรรษที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมและลดลงอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและโครงสร้างสังคมส่งผลให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เผชิญกับปัญหาและภัยคุกคาม ทำให้ขาดความสมดุลมั่นคงและขาดภูมิคุ้มกันที่ดี ดังนั้นจำเป็นต้องประเมินสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งที่เป็น “โอกาส” ที่จะนำมาใช้ประโยชน์ขณะเดียวกันต้องคำนึงถึง “ภัยคุกคาม” และ “จุดแข็ง” ที่จะใช้ผลักดันการดำเนินงานระยะต่อไป ตลอดจนจะต้องแก้ไข “จุดอ่อน” ที่มีไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานรวมทั้งประเมินศักยภาพเพื่อเตรียมความพร้อมให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

1. สภาพประเด็นปัญหาและสถานการณ์

1.1 ปัญหาการขาดสถานะบุคคลทางกฎหมาย

ข้อมูลของกรมการปกครองในเดือนสิงหาคม 2547 ระบุว่า มีประชากรกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง จำนวน 873,713 คน ได้รับสัญชาติไทยแล้ว จำนวน 496,036 คน (56.8%) อีกจำนวน 377,677 คน (43.2%) ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย โดย

- จำนวน 90,739 คน (24.03%) เป็นกลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงเดิมที่เกิดในประเทศไทยและขอลงสัญชาติไทย
- จำนวน 66,455 คน (17.59%) เป็นกลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงที่อพยพเข้ามาอยู่ก่อนวันที่ 3 ตุลาคม 2528 จะมีสถานะเป็นคนต่างด้าวตามกฎหมาย บุตรที่เกิดจะได้รับสัญชาติไทย ตามพระราชบัญญัติสัญชาติไทย พ.ศ. 2508 (แก้ไขเพิ่มเติมพ.ศ.2535) มาตรา 7 ทวิ
- จำนวน 220,483 คน (58.38%) เป็นกลุ่มบุคคลบนพื้นที่สูงที่อพยพเข้ามาอยู่ หลังวันที่ 3 ตุลาคม 2528 มีสถานะเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและบุตรที่เกิดก็ตกอยู่ในสถานะหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายด้วย

นอกจากนี้ข้อมูลของกรมการปกครองในปี 2549 ระบุว่า ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยจำนวน 480,000 คน ยังไม่ได้รับการลงสัญชาติไทย ดังนั้น การขาดสถานะบุคคลทางกฎหมายของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ทำให้เสียสิทธิและโอกาสหลายด้าน ไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐแม้ว่าจะมีการพิจารณาปรับปรุงกฎระเบียบต่างๆ ในเรื่องนี้แต่การดำเนินงานยังล่าช้าและมีปัญหาในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยบริเวณแนวชายแดนยังขาดข้อมูลที่ชัดเจน ในขณะที่กำลังจะก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558

1.2 ปัญหาการจัดตั้งถิ่นฐานถาวรและทรัพยากรธรรมชาติ

กลุ่มชาติพันธุ์เป็นจำนวนมากตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยมาช้านานเป็นร้อยๆ ปีขึ้นไป โดยส่วนใหญ่ดำรงชีวิตผูกพันและพึ่งพิงกับป่ามาโดยตลอด นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตซึ่งการจัดตั้งถิ่นฐานเพื่ออยู่อาศัยทำกินของกลุ่มชาติพันธุ์ จากการดำเนินการสำรวจข้อมูลตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2536 ระบุว่าใน 20 จังหวัด ทางภาคเหนือและภาคกลางตะวันตก มีชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงจำนวน 3,355 หมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน โดยเป็นหมู่บ้านที่ถูกตั้งตาม พรบ. ลักษณะการปกครองท้องถิ่นที่

พ.ศ. 2457 จำนวน 1,176 หมู่บ้านหรือร้อยละ 35.05 ของหมู่บ้านทั้งหมดเท่านั้นและจากการสำรวจของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการในปี 2545 มีจำนวน 3,632 หมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน จากนั้นยังไม่มีมีการดำเนินการสำรวจข้อมูลในเรื่องนี้อีกเลย นอกจากการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนโครงการพัฒนาเป็นการเฉพาะแต่ละพื้นที่ในแต่ละโครงการ

สำหรับถิ่นฐานที่อยู่อาศัยทำกินของกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่จะตั้งถิ่นฐานอยู่ก่อนการประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์ต่างๆ ทั้งพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการกำหนดชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ พ.ศ. 2528 ซึ่งกฎหมายและระเบียบต่างๆ เหล่านี้บัญญัติขึ้นโดยขาดข้อมูลเชิงประจักษ์ดังเช่น ข้อมูลพื้นที่ป่าไม้จากภาพถ่าย ดาวเทียมปี 2551 ซึ่งให้เห็นว่าจังหวัดในภาคเหนือที่มีกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก 5 จังหวัด มีเนื้อที่ป่าไม้มากเมื่อเทียบกับเนื้อที่จังหวัด โดยจังหวัดเชียงใหม่มีเนื้อที่ป่าไม้ร้อยละ 82.63 จังหวัดเชียงรายร้อยละ 44.22 จังหวัดตากร้อยละ 77.46 จังหวัดแม่ฮ่องสอนร้อยละ 88.85 และจังหวัดน่านร้อยละ 75.18 ในขณะที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 19 จังหวัด มีเนื้อที่ป่าไม้ร้อยละ 16.32 และภาคกลาง 14 จังหวัด มีเนื้อที่ป่าไม้ร้อยละ 8.84 ของเนื้อที่จังหวัดเท่านั้น ดังนั้น ข้อสรุปสาเหตุการลดลงของพื้นที่ป่าไม้เนื่องจากการทำเกษตรและการทำไร่เลื่อนลอยของกลุ่มชาติพันธุ์ จึงไม่ใช่สาเหตุที่ต้อง นอกจากกฎระเบียบด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติแล้ว ความล่าช้าในการสำรวจและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ยังไม่แล้วเสร็จส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์ที่ชัดเจนและการวางแผนพัฒนา โดยพื้นที่ตั้งถิ่นฐานหลายพื้นที่เป็นพื้นที่เฉพาะในการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงซึ่งมีความรีบด่วนในการพัฒนาและจัดระเบียบชุมชน

1.3 ปัญหาการขาดความสมดุลในการดำรงชีวิต

1) การที่กลุ่มชาติพันธุ์ตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายห่างไกลและทุรกันดาร ส่วนใหญ่ยังยึดการทำเกษตรเชิงเดี่ยวแบบดั้งเดิมที่พึ่งพิงธรรมชาติ การขาดโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐานและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพชุมชนและสังคมเป็นสังคมเมืองมีวิถีความเป็นอยู่สมัยใหม่มากขึ้น ในขณะที่ประชากรส่วนหนึ่งปรับตัวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงจึงตกอยู่ในสภาพยากจนมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าเส้นความยากจน (รายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 1,443 บาทต่อคนต่อเดือน) และด้อยโอกาสในการรับบริการต่างๆ

2) กลุ่มชาติพันธุ์ดำรงชีวิตพึ่งพิงธรรมชาติโดยเฉพาะป่ามาโดยตลอดอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมตามประเพณี แต่ประชากรที่ยังมีจำนวนมากส่งผลกระทบต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองและไม่ค่อยคำนึงถึงขีดจำกัด ประกอบกับการบริหารจัดการขาดประสิทธิภาพและขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการดูแลรักษา พื้นที่ป่าจึงถูกบุกรุกทำลายเสื่อมโทรมและลดลงส่งผลให้ทรัพยากรน้ำขาดแคลน โดยเฉพาะน้ำเพื่อการเกษตร ในขณะที่ทรัพยากรดินซึ่งใช้มาเป็นเวลานาน ขาดการปรับปรุงคุณภาพดินจึงเสื่อมโทรมและดินในพื้นที่สูงที่ลาดเอียงมีการชะล้างพังทลายสูง ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติป่า ดินและน้ำเป็นภูมิคุ้มกันที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ แต่ปัจจุบันมีแนวโน้มที่เป็นปัญหามากขึ้น

3) แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศจากปรากฏการณ์ เอลนีโญ (ภัยแล้ง) และลานีญา (ฝนชุก หนาว) ส่งผลให้เกิดภัยพิบัติที่รุนแรงและบ่อยครั้งขึ้นทั้งปัญหาอุทกภัยและดินถล่ม ส่งผลกระทบต่อพื้นที่การเกษตร ชุมชนและการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพิงธรรมชาติจึงประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน

4) การเข้าถึงข่าวสารข้อมูล เนื่องจากชุมชนถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ห่างไกล ทุรกันดาร บริการสังคมต่างๆ ยังกระจายไม่ทั่วถึง เช่น บริการด้านการศึกษาและสุขภาพอนามัย ประชาชนขาดความรู้และเข้าใจภาษาไทย ทำให้ขาดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาต่างๆ เช่น ศูนย์การเรียนรู้และบริการพัฒนาด้านการเกษตรและอาชีพ การได้รับค่าตอบแทนจากการหยุดยั้งการทำลายป่าและการเพิ่มพื้นที่ป่า เป็นต้น ทำให้ขาดโอกาสในการรับบริการต่างๆ ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต

1.4 ปัญหาการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรมที่เปิดกว้างและมีความเสรีมากขึ้นโดยประชาชนทุกหมู่เหล่าสามารถอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองได้ แต่กระแสโลกาภิวัตน์ ตั้งแต่ปี 2532 เป็นต้นมาได้มีการเปลี่ยนแปลงสู่ความทันสมัยและผลจากการพัฒนาได้เปลี่ยนสภาพชุมชนท้องถิ่นเป็นชุมชนเมืองมากขึ้นทำให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์รุ่นใหม่เลือกที่จะหันไปรับและใช้ชีวิตในยุคที่ทันสมัยมากขึ้นและมีประชาชนอีกส่วนหนึ่งปรับตัวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ดังนั้นชุมชนท้องถิ่นในชนบทกำลังมีสภาพถูกทิ้งร้างเสื่อมโทรมลงในขณะที่ชุมชนที่มีสภาพความเป็นเมืองกลับมีปัญหาใหม่ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น ซึ่งล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสิ้น

1.5 ปัญหาการบริหารจัดการ

1) ความไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ถูกต้องและเป็นปัจจุบันของข้อมูลด้านต่างๆ ของกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคมและการปกครอง เนื่องจากขาดเอกภาพและขาดหน่วยงานแกนกลางรับผิดชอบ ข้อมูลที่มีอยู่จึงหลากหลาย และมีความคลาดเคลื่อนกับข้อเท็จจริงในสาระสำคัญหลายเรื่อง

2) ขาดเครื่องมือและกลไกการดำเนินงาน ได้แก่

- ขาดการกำหนดจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานร่วมกัน ทั้งในด้านจุดมุ่งหมายหลักพื้นที่เป้าหมายและกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงาน

- ขาดเครื่องมือในการดำเนินงาน คือ ขาดแผนแม่บทซึ่งนำยุทธศาสตร์การดำเนินงาน และขาดแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน

- ขาดกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงาน โดยขาดการกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานที่ชัดเจนในทุกระดับ ขาดการบูรณาการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นองค์รวมในการบริหารการใช้ทรัพยากรและนำทุนทางสังคมต่างๆ มาใช้ดำเนินงาน มีข้อจำกัดด้านบุคลากรและขาดการศึกษาวิจัยเชิงพัฒนา

3) ความขัดแย้งเชิงนโยบายและกฎระเบียบ

นโยบายและกฎระเบียบด้านการพัฒนาชุมชนชาติพันธุ์ โดยเฉพาะการจัดตั้งถิ่นฐานและการท่องเที่ยว ขาดความสอดคล้องและมีบางเรื่องขัดแย้งกับกฎระเบียบด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้วยเหตุผลที่ได้กำหนดกฎระเบียบ โดยขาดข้อมูลเชิงประจักษ์และไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป

2. การประเมินความเสี่ยง

สถานการณ์และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ส่งผลกระทบต่อประชาชนและชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยทุกภูมิภาคต้องเผชิญกับความเสี่ยงในหลายๆ ด้านซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิต ดังนี้

2.1 การขาดสิทธิและความไม่แน่นอนในที่อยู่อาศัยทำกิน

1) ลักษณะภูมิประเทศในการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ห่างไกลทุรกันดาร การคมนาคมไม่สะดวกและห่างไกลศูนย์กลางอำนาจรัฐจึงขาดความชัดเจนเรื่องสิทธิในที่ดิน เพื่ออยู่อาศัยทำกิน และมีข้อจำกัดในการพัฒนา

2) หน่วยต่างๆ ยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะการพึ่งพิงธรรมชาติและป่า และขาดระบบฐานข้อมูลการสำรวจการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินและข้อมูลพื้นที่อนุรักษ์ ทำให้การวางแผนกำหนดการจัดตั้งถิ่นฐานถาวรของกลุ่มชาติพันธุ์ไม่ชัดเจนและไม่มีประสิทธิภาพ

3) ความขัดแย้งเชิงนโยบายระหว่างแนวทางการพัฒนาชุมชนและนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยว กับนโยบายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบและเป็นข้อจำกัดในการตั้งถิ่นฐานและสิทธิทำกินตามวิถีวัฒนธรรม

4) กลไกการบริหารจัดการขาดประสิทธิภาพ ขาดการบูรณาการและขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยการบังคับใช้กฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและป่าขาดความชัดเจนและเป็นธรรมและไม่สัมพันธ์กับข้อเท็จจริงในการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอยู่เดิมก่อนการประกาศเป็นพื้นที่อนุรักษ์

2.2 การขาดสิทธิในสถานะบุคคลทางกฎหมาย

1) กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยมีความหลากหลายการดำเนินการสำรวจและกำหนดสถานะบุคคลทางกฎหมายล่าช้า โดยข้อมูลของกรมการปกครองในปี 2549 ระบุว่าประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย จำนวน 480,000 คน ยังไม่ได้รับการลงสัญชาติไทย ทำให้เสียสิทธิและขาดโอกาสหลายด้านและไม่สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานของรัฐ

2) การขาดสถานะการเป็นพลเมืองไทยตามกฎหมาย ส่งผลกระทบต่อการสร้างจิตสำนึกการเคารพความแตกต่างและการลดปัญหาอคติทางชาติพันธุ์ในสังคม โดยหากมีสถานะเป็นคนไทย ทัศนคติการแยกเผ่าพันธุ์จะลดลงและหมดไป

3) กลุ่มชาติพันธุ์บางกลุ่มโดยเฉพาะที่มีถิ่นฐานอยู่บริเวณพื้นที่แนวชายแดนถูกสันนิษฐานว่าเป็นผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย แต่การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างแดน ความชัดเจนเกี่ยวกับสถานะบุคคลเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการเพราะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

2.3 การขาดความสมดุลงานในการดำรงชีวิต

1) สภาพความยากจนของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ยังมีอยู่มาก รวมทั้งความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ โดยคนส่วนใหญ่มีอาชีพการเกษตรแบบดั้งเดิมอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก ทำกินอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทุรกันดารมีที่ทำกินน้อยและขาดความมั่นคงในที่ดินที่ทำกิน รวมทั้งด้อยโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐาน

2) ประชาชนขาดภูมิคุ้มกันในอาชีพเกษตรกรรม โดยมีแนวโน้มเผชิญภาวะวิกฤต คือ การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรโดยเฉพาะฤดูแล้ง ดินเสื่อมโทรมและขาดการดูแลปรับปรุงบำรุงดิน มีการชะล้างพังทลายสูงและมีการใช้ปุ๋ยและสารเคมีทางการเกษตรมากขึ้นอันเป็นภัยต่อสุขภาพ รวมทั้งแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศทำให้เกิดภัยพิบัติธรรมชาติบ่อยครั้ง ส่งผลกระทบต่อพื้นที่การเกษตร

3) วิธีการดำเนินชีวิตเปลี่ยนสภาพเป็นสังคมเมืองและมีความทันสมัยมากขึ้นโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่อันมีผลมาจากการพัฒนาตามกระแสโลกาภิวัตน์ในขณะที่ประชาชนส่วนหนึ่งปรับตัวไม่ทันและเกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น การดำเนินชีวิตสมัยใหม่ที่เน้นวัตถุนิยม การปรับเปลี่ยนการบริโภค สังคมของการสื่อสาร ปัญหายาเสพติดและปัญหาสังคมอื่นๆ ประกอบกับขาดแนวทางดำเนินที่ชัดเจนรองรับการเปลี่ยนแปลง ทำให้ อัตลักษณ์วัฒนธรรมและภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์เสื่อมโทรมลง

2.4 จุดอ่อนด้านบริหารจัดการ

1) การขาดระบบฐานข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน ทั้งข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคมและการปกครอง เนื่องจากขาดหน่วยงานแกนกลางดำเนินการ รวมทั้งประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ยังไม่

สามารถเข้าถึงข่าวสารข้อมูลและการขาดความพร้อมในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลของรัฐและประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์บางส่วนไม่รู้และไม่เข้าใจภาษาไทย

2) จุดอ่อนและช่องว่างในการประสานการดำเนินงานและประสานการปฏิบัติของหน่วยต่างๆ โดยขาดเครื่องมือในการประสานคือ ยังไม่มีการใช้แผนเป็นเครื่องมือและขาดกลไกการประสานเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน คือ ขาดการกำหนดผู้รับผิดชอบการดำเนินงานที่ชัดเจนในระดับต่างๆ ตลอดจนขาดการมีส่วนร่วมขององค์กรส่วนท้องถิ่น

3) กฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนกลุ่มชาติพันธุ์ มีความหลากหลายไม่เป็นปัจจุบันและสาระสำคัญบางเรื่องคลาดเคลื่อนจากข้อมูลข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ รวมทั้งขาดความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 เป็นต้น

4) ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ จึงขาดจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยในขณะที่ภาครัฐขาดการส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง จึงควรดำเนินการปรับเปลี่ยนทัศนคติของทุกภาคส่วนเพื่อให้มีความเข้าใจกลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกต้อง

3. การสร้างภูมิคุ้มกัน

สถานการณ์และปัจจัยเสี่ยงดังกล่าว จำเป็นต้องสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อเตรียมรองรับผลกระทบจากปัจจัยเสี่ยงและรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นดังนี้

3.1 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศ์ ทรงเห็นความสำคัญโดยทรงพัฒนาช่วยเหลือกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มชนบนพื้นที่สูงมาโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง จึงยึดแนวพระราชดำริที่พระราชทานไว้ไว้เป็นกรอบและนำมากำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางดำเนินงานระยะต่อไป

3.2 ยึดมติคณะรัฐมนตรีและกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิชนพื้นเมือง พ.ศ. 2550 อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบเป็นกรอบแนวทางดำเนินงาน

3.3 กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ได้รับสิทธิและมีสถานะเป็นพลเมืองไทยตามกฎหมาย มีโอกาสในการประกอบอาชีพอย่างเท่าเทียม เข้าถึงบริการพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ได้รับการคุ้มครองทางสังคมกลุ่มด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม พออยู่พอกินและสามารถพึ่งตนเองได้

3.4 กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีถิ่นฐานถาวร เพื่อการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาอย่างมีคุณค่าสามารถพัฒนาเป็นฐานการผลิตที่เหมาะสมพอเพียง สนับสนุนการผลิตทางการเกษตรกรรมอย่างมีประสิทธิภาพและมีโอกาสสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน์

3.5 มีระบบฐานข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ มีองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมเพื่อรองรับผลกระทบการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ปรับกระบวนการทัศน์การพัฒนาใหม่ สร้างเครื่องมือและกลไกการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

3.6 สร้างจิตสำนึกประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ให้มีความเป็นพลเมืองไทย ได้รับการยอมรับและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาส่วนรวมและเสริมความมั่นคงปลอดภัย มีการรวมกลุ่มรวมพลังเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเป็นเครือข่าย

ส่วนที่ 3

วิสัยทัศน์และทิศทางการดำเนินงาน

ภายใต้สถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จึงกำหนดแนวคิดแนวทางการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย โดยมุ่งพัฒนา “คน” และ “พื้นที่” ไปพร้อมกันให้สอดคล้องกับภูมิสังคมแต่ละท้องถิ่น ปรับกระบวนการพัฒนา มุ่งดำเนินงานในลักษณะองค์รวมอย่างบูรณาการ โดยมีจุดมุ่งหมายหลักในการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถดำรงชีวิตและพึ่งตนเองได้ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาส่วนรวม อย่างไรก็ตามกลุ่มชาติพันธุ์ยังต้องเผชิญกับสภาพปัญหาเดิมที่ยังคงอยู่และสภาพการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ดังนั้นจึงต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้เข้มแข็งปรับวิสัยทัศน์และทิศทางการดำเนินงานในระยะต่อไป เพื่อให้การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์เกิดประโยชน์สุขอย่างแท้จริง

1. กรอบการพัฒนา

1) ยึดแนวพระราชดำริและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวทางการพัฒนา โดยมีประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์เป็นศูนย์กลาง มีสิทธิและดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของตนตามวิถีชีวิตและภูมิสังคมแต่ละท้องถิ่น

2) พัฒนาค้นและคุณภาพของคนกลุ่มชาติพันธุ์ให้ได้รับสิทธิตามกฎหมายมีความเป็นอยู่ที่ดี มีความมั่นคงมีคุณภาพชีวิตที่ดี ชุมชนเข้มแข็ง พัฒนาสวัสดิการสังคมอย่างเท่าเทียมให้สามารถพึ่งตนเองได้ และมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาส่วนรวมเพื่อเตรียมก้าวสู่สากล

3) พัฒนาและสร้างจิตสำนึกประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ ในการเป็นพลเมืองไทยที่ดีมีสิทธิหน้าที่ดังเช่นคนไทยทั่วไปและได้รับการยอมรับ มีภูมิคุ้มกันและมีโอกาสเข้าถึงบริการพื้นฐานต่างๆ เพื่อดำรงอยู่ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

2. วิสัยทัศน์

เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ ในประเทศไทยในระยะต่อไปสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จึงกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนา ดังนี้

“ กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ได้รับการพัฒนาเพื่อมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งตนเองได้ ดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของตนเองและได้รับสิทธิทางวัฒนธรรม ได้รับการยอมรับพร้อมก้าวสู่กระบวนการพัฒนาส่วนรวมและก้าวสู่สากล ”

3. พันธกิจและประเด็นการพัฒนา

เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าว จึงกำหนดพันธกิจและประเด็นการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในระยะต่อไป ดังนี้

3.1 ส่งเสริมและสนับสนุนการคุ้มครองสิทธิกลุ่มชาติพันธุ์ ในประเทศไทยเพื่อเป็นหลักประกันในการดำรงชีวิต ทั้งสิทธิความเป็นบุคคลทางกฎหมายและสิทธิในที่ดินเพื่อการจัดตั้งถิ่นฐานเพื่ออยู่อาศัยทำกิน

3.2 พัฒนาความเป็นอยู่และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย โดยสร้างภูมิคุ้มกันในอาชีพ การสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐานและการพัฒนาส่งเสริมอาชีพเพื่อการพออยู่พอกินสามารถพึ่งตนเองได้ และก้าวสู่กระบวนการพัฒนาส่วนรวม

3.3 พัฒนาและขยายผลองค์ความรู้ในอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในรูปแบบศูนย์ศึกษาเรียนรู้ตามภูมิสังคมแต่ละท้องถิ่นในลักษณะพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างองค์ความรู้ในกลุ่มชาติพันธุ์และการยอมรับในสังคม

3.4 ส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มรวมพลังสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและองค์กรเครือข่ายกลุ่มชาติพันธุ์และเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมทั้งในกิจกรรมการพัฒนาการสร้างฐานความมั่นคงการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัย

3.5 พัฒนาการบริหารจัดการ มุ่งบูรณาการดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวมพัฒนาระบบข้อมูล ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ปรับปรุงเครื่องมือ กลไกการดำเนินงานและการบริหารงานรวมทั้งให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เพื่อให้การดำเนินงานในระยะต่อไปมีประสิทธิภาพ ส่งผลประโยชน์และเสริมสร้างความสมดุลมั่นคงในการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

4. วัตถุประสงค์

4.1 เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ได้รับการพัฒนาและคุ้มครองสิทธิความเป็นบุคคลทางกฎหมายและการตั้งถิ่นฐานเพื่อเป็นพลเมืองไทยที่สมบูรณ์และมีคุณภาพ

4.2 เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและโอกาสในการประกอบอาชีพ และพัฒนาระดับความเป็นอยู่ประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ ให้สามารถพึ่งตนเองได้ และก้าวสู่กระบวนการพัฒนาส่วนรวม

4.3 เพื่อพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตของคนกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีโอกาสเข้าถึงบริการพื้นฐานและมีส่วนร่วมในการพัฒนาและสร้างฐานความมั่นคงของทรัพยากรธรรมชาติ

4.4 เพื่อศึกษาวิจัยและขยายผลองค์ความรู้ในอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและการยอมรับในสังคมและเผยแพร่ในรูปแบบศูนย์เรียนรู้ตามภูมิสังคมแต่ละท้องถิ่น

4.5 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการดำเนินงานพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยมุ่งบูรณาการดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวมโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

5. กลุ่มเป้าหมายและพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงาน

การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย มุ่งพัฒนาคนและพื้นที่ไปพร้อมกันตามภูมิสังคมแต่ละท้องถิ่น โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงาน ดังนี้

5.1 กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงาน

1.) กลุ่มตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่สูง/ชุมชนบนพื้นที่สูง จำนวน 13 กลุ่ม ได้แก่

- กะเหรี่ยง
- ม้ง (แม้ว)
- เมี่ยน (เย้า)
- ลาหู่ (มุเซอ)
- ลีซู (ลีซอ)
- อาข่า (อีเก้อ)
- ลีวะ

- ถิ่น
- ชุม
- จีนฮ่อ
- ตองซุ
- คะฉิ่น
- ปะหล่อง (ดาราอั้ง)

กลุ่มชาติพันธุ์ชุมชนบนพื้นที่สูงจำแนกตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2543

ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่ม 1 ชนชาวเขาดั้งเดิมหรือบุคคลที่เกิดในประเทศไทยระหว่าง วันที่ 15 เมษายน 2506 ถึงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 387 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515

กลุ่ม 2 ชนชาวเขาหรือชาวไทยบนพื้นที่สูง ที่อพยพเข้าประเทศไทยก่อนวันที่ 3 ตุลาคม 2528 จะมีสถานะเป็นคนต่างด้าวถูกกฎหมาย

กลุ่ม 3 ชนชาวเขาหรือชาวไทยบนพื้นที่สูง ที่อพยพเข้าประเทศไทยหลังวันที่ 3 ตุลาคม 2528

2) กลุ่มที่อาศัยอยู่ในป่า จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่

- ตองเหลือง (มลาปรี)
- ซาไก

3) กลุ่มตั้งถิ่นฐานในทะเล (ชาวเล) จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่

- มอแกน
- มอแกลน
- อูรักละโว้ย

4) กลุ่มตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ราบ จำนวน 38 กลุ่ม เช่น มอญ, ไทยใหญ่, ไทลื้อ, ภูไท, ลาวโซ่ง (ไทยดำ) ฯลฯ

5.2 พื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงาน

การพัฒนาชนกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2558 -2560) กำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินงาน ดังนี้

5.2.1 กลุ่มชุมชนบนพื้นที่สูง จำนวน 20 จังหวัด จำแนกตามสภาพพื้นที่และกิจกรรมพัฒนา ดังนี้

1) **พื้นที่โครงการรูปแบบการพัฒนาบนพื้นที่สูง** (พื้นที่เดิมและส่วนขยาย) ในความรับผิดชอบของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ จำนวน 14 จังหวัด 65 เขตพื้นที่ 140 หมู่บ้าน /กลุ่มบ้าน

(รายละเอียดตามภาคผนวก ค.)

2) **พื้นที่บูรณาการดำเนินงานในโครงการต่างๆ** (รายละเอียดตาม ผนวก ง.)

2.1 โครงการรักษาน้ำเพื่อพระแม่ของแผ่นดิน จำนวน 5 จังหวัด 9 ลุ่มน้ำ
115 หมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน

2.2 โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ จำนวน 6 จังหวัด
18 สถานี 61 หมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน

2.3 โครงการศูนย์บริการและพัฒนาที่สูงปางตองตามพระราชดำริ จังหวัด
แม่ฮ่องสอน จำนวน 16 หมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน

- 2.4 โครงการศูนย์บริการและพัฒนาหลุ่มน้ำปาย ตามพระราชดำริ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 13 หมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน
- 2.5 โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ชายแดน 34 หมู่บ้าน
- 5.2.2 กลุ่มตั้งถิ่นฐานในทะเล (ชาวเล) จำนวน 5 จังหวัด 41 ชุมชน ได้แก่
- จังหวัดพังงา 20 ชุมชน
  - จังหวัดภูเก็ต 5 ชุมชน
  - จังหวัดระนอง 3 ชุมชน
  - จังหวัดกระบี่ 10 ชุมชน
  - จังหวัดสตูล 3 ชุมชน
- 5.2.3 กลุ่มอาศัยในป่า ได้แก่ มลาบรี(ตองเหลือง) และซาไก จำนวน 4 จังหวัด (แพร่ น่าน สตูล ยะลา)
- 5.2.4 กลุ่มตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ราบ พื้นที่หมู่บ้าน/ชุมชนที่กลุ่มชาติพันธุ์อาศัยในพื้นที่ราบตั้งถิ่นฐานและพื้นที่โครงการพิเศษลักษณะต่างๆ เช่น พื้นที่โครงการพัฒนาศักยภาพการอยู่ร่วมกันของชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์ในชุมชนเมือง ฯลฯ

6. เป้าหมายในการดำเนินงาน

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานตามแผนแม่บทการพัฒนา กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย(พ.ศ.2558-2560) ดังนี้

6.1 ด้านการคุ้มครองสิทธิ

- 1) สำรวจข้อมูลประชากรและการจัดตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ชุมชนบนพื้นที่สูง กลุ่มอาศัยในป่าและกลุ่มตั้งถิ่นฐานในทะเล ให้ถูกต้องสมบูรณ์และเป็นปัจจุบันให้แล้วเสร็จในปี 2558
- 2) ตรวจสอบและดำเนินการตามกฎระเบียบของทางราชการในการกำหนดสถานะบุคคลและพิจารณาลงสัญชาติไทยให้แล้วเสร็จอย่างน้อยร้อยละ 20 ต่อปี ของจำนวนประชากรที่อยู่ในเกณฑ์การพิจารณาทั้งหมด
- 3) สำรวจทบทวนและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อาศัยทำกินของกลุ่มชาติพันธุ์ชุมชนบนพื้นที่สูง กลุ่มอาศัยในป่าและกลุ่มตั้งถิ่นฐานในทะเลให้แล้วเสร็จในปี 2558
- 4) ดำเนินการพิจารณากำหนดขอบเขตพื้นที่อนุรักษ์และพื้นที่อาศัยทำกินในการจัดตั้งถิ่นฐานถาวรของกลุ่มชาติพันธุ์ให้ชัดเจน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมให้แล้วเสร็จอย่างน้อยร้อยละ 60 ของพื้นที่ทั้งหมดเพื่อสิ้นสุดแผนฯ

6.2 ด้านการยกระดับความเป็นอยู่เพื่อพัฒนาอาชีพและรายได้

1) การยกระดับรายได้ของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์

- ยกระดับรายได้เฉลี่ยของประชาชนอย่างน้อยร้อยละ 50 ให้มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่า 23,000 บาทต่อคนต่อปี และลดจำนวนคนยากจนที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 1,443 บาท ต่อคนต่อเดือนให้เหลือไม่เกินร้อยละ 30 ของประชากรกลุ่มชนบนพื้นที่สูง กลุ่มอาศัยในป่าและกลุ่มชาวเล เมื่อสิ้นสุดแผนฯ
- ยกระดับรายได้เฉลี่ยของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ราบ ให้มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่า 30,000 บาทต่อคนต่อปีอย่างน้อยร้อยละ 50 เมื่อสิ้นสุดแผนฯ

2) การเข้าถึงบริการและพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต

- พัฒนาและปรับปรุงเส้นทางคมนาคมตามความจำเป็นและเหมาะสมให้สอดคล้องกับกฎระเบียบปฏิบัติที่มีอยู่
- พัฒนาแหล่งน้ำและขยายพื้นที่รับประโยชน์จากระบบชลประทานให้ครอบคลุมพื้นที่ถิ่นฐานถาวรของประชากรกลุ่มชาติพันธุ์อย่างน้อยร้อยละ 50 เมื่อสิ้นสุดแผนฯ
- พัฒนาและกระจายบริการพื้นฐานเพื่อการผลิตในลักษณะศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ ในรูปศูนย์เรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร หรือ ศูนย์บริการและพัฒนา ให้สอดคล้องกับภูมิสังคมให้ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายอย่างน้อยร้อยละ 70 เมื่อสิ้นสุดแผนฯ
- จัดทำบัญชีหลัก (MENU) การฝึกอบรมทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร จัดทำแผนการฝึกอบรมร่วมกันและดำเนินการฝึกอบรมพัฒนาเพิ่มทักษะด้านอาชีพอย่างน้อยปีละ 10 หลักสูตรต่อจังหวัด
- พัฒนาส่งเสริมอาชีพทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรอย่างบูรณาการเป็นระบบครบวงจรให้สอดคล้องกับภูมิสังคมแก่ประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ โดยนำระบบสวัสดิการสังคมสนับสนุนแก่ผู้ด้อยโอกาสและยากจนเพื่อการพออยู่พอกินและพึ่งตนเองได้เมื่อสิ้นสุดแผนฯ
- พัฒนาส่งเสริมอาชีพนอกภาคเกษตรแก่ประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตเมืองเพื่อการมีอาชีพและรายได้ สามารถพึ่งตนเองได้
- พัฒนาสายพันธ์ข้าวตามภูมิสังคมแต่ละท้องถิ่นและส่งเสริมการปลูกข้าวให้เพียงพอต่อการบริโภคภายในครัวเรือนตลอดปีในกลุ่มชาติพันธุ์ชุมชนบนพื้นที่สูงและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างน้อย 50 ของชุมชนทั้งหมดเมื่อสิ้นสุดแผนฯ
- ส่งเสริมการทำเกษตรที่ยั่งยืนรูปแบบต่างๆที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ วนเกษตร เกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ เกษตรธรรมชาติเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ
- ส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพและสร้างเครือข่ายการผลิตในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อพัฒนาไปสู่การจัดตั้งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมขนาดย่อม

3) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงอนุรักษ์

- สำรวจพื้นที่ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆที่มีศักยภาพ ทั้งในด้านอัตลักษณ์ วัฒนธรรมและทุนทางธรรมชาติ เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงอนุรักษ์
- ดำเนินการพัฒนาพื้นที่ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ ที่มีศักยภาพโดยพัฒนาในการเข้าถึง สิ่งประทับใจ และสิ่งอำนวยความสะดวก ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ด้านชาติพันธุ์และเชิงนิเวศน์ อย่างน้อยจังหวัดละ 1 พื้นที่เมื่อสิ้นสุดแผนฯ

6.3 การพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตของคน

1) การเข้าถึงบริการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

- จัดและกระจายบริการสังคมประเภทต่างๆ ตามสิทธิพึงได้ของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งในด้านการศึกษา สาธารณสุขและสวัสดิการของสังคม โดยพัฒนาโอกาสการเข้าถึงบริการอย่างทั่วถึง

- จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนกลุ่มชาติพันธุ์อย่างต่อเนื่องทุกช่วงวัย ตั้งแต่ศูนย์พัฒนาเด็กการจัดการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยที่สอดคล้องกับภูมิสังคมแต่ละท้องถิ่น และศูนย์ฝึกและพัฒนาฝีมือแรงงาน ตลอดระยะเวลาของแผนฯ

- พัฒนาสุขภาพอนามัยประชาชนและพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยโอกาสและผู้สูงอายุในครัวเรือน กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆตลอดระยะเวลาของแผนฯ

- สนับสนุนการนำทุนทางสังคม ทุนมนุษย์และทุนวัฒนธรรม มาใช้ในการพัฒนาคนกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นและสงเคราะห์ช่วยเหลือครอบครัวที่ประสบความทุกข์ยากโดยการมีส่วนร่วม

- จัดตั้งหน่วยพัฒนาเคลื่อนที่ชาวเลเพื่อพัฒนาและสงเคราะห์กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลให้ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมาย 5 จังหวัด ให้แล้วเสร็จในระยะครึ่งแผนฯ

2) การส่งเสริมอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์

- จัดตั้งศูนย์ศึกษาเรียนรู้ในอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ ตามภูมิสังคมแต่ละท้องถิ่นในลักษณะพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิตเพื่อสร้างองค์ความรู้และการยอมรับในสังคม

- ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาวิจัยเรื่องอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มีผลต่อกระบวนการพัฒนา และการอยู่ร่วมกันแบบพหุสังคม

- ส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จัดตั้งแหล่งศึกษาเรียนรู้ในอัตลักษณ์ของตนเองในพื้นที่ต่างๆ เพิ่มมากขึ้นเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและการยอมรับในสังคม

3) การแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติดโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์

- มุ่งป้องกันปัญหาทั้งการเสพ ลำเลียงและการค้ายาเสพติด และการลดละการปลูกพืชเสพติด โดยสร้างภูมิคุ้มกันให้ประชาชนกลุ่มเสี่ยงมีอาชีพและมีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีวิต

- มุ่งบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดด้วยวิธีการสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์อย่างเป็นระบบ ครบวงจร โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและครอบครัว

4) พัฒนาการและจัดการเรียนรู้เฉพาะเรื่องให้กับกลุ่มชาติพันธุ์

- เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 และก้าวสู่สากล

6.4 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- สร้างความรู้ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ในการอยู่ร่วมกัน และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ น้ำ ดินและป่า เพื่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน

- ส่งเสริมสนับสนุนการปลูกป่ารูปแบบต่างๆ และอนุรักษ์ดินและน้ำตามแนวพระราชดำรินในพื้นที่เป้าหมายกลุ่มชุมชนพื้นที่สูงเพิ่มขึ้นอย่างน้อย ร้อยละ 50 เมื่อสิ้นสุดแผนฯ

- ส่งเสริมการดำเนินงานโครงการธนาคารอาหารชุมชนตามแนวพระราชดำริน (Food Bank) ตามภูมิสังคมแต่ละพื้นที่ เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารแก่ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์อย่างน้อยพื้นที่ละ 1 แห่ง เมื่อสิ้นสุดแผนฯ

- พัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกตามแนวพระราชดำรินโดยเฉพาะในพื้นที่กลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่สูง เพื่อลดการชะล้างพังทลายของดินและการอนุรักษ์ดินและน้ำ ตลอดระยะเวลาของแผนฯ

6.5 ด้านการบริหารจัดการ

- 1) ปรับกระบวนการพัฒนาศูนย์การพัฒนา มุ่งบูรณาการดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวมโดยมีประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์เป็นศูนย์กลาง พัฒนาไปพร้อมกันทั้งคนและพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
- 2) มีการใช้แผนเป็นเครื่องมือดำเนินงาน พัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานโดยกำหนดผู้รับผิดชอบทุกระดับให้ชัดเจน พัฒนาระบบข้อมูล พัฒนาบุคลากรการปฏิบัติงานและจัดทำตัวชี้วัดการพัฒนา
- 3) ทบทวนและปรับปรุงกฎระเบียบต่างๆที่ส่งผลต่อการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ
- 4) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ด้วยสื่อทุกประเภทมุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจ และการยอมรับต่อกลุ่มชาติพันธุ์ในสถานะพลเมืองไทย

7. ยุทธศาสตร์และแนวทางดำเนินงาน

ภายใต้วัตถุประสงค์และเป้าหมาย เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนแม่บทการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (พ.ศ. 2558-2560) ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางดำเนินงานดังนี้

7.1 การสืบสานการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ตามแนวพระราชดำริ

การพัฒนาช่วยเหลือประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ให้มีความรู้ ดำรงชีวิตพออยู่พอกินสามารถพึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกการเป็นพลเมืองไทย โดย

- จัดที่อยู่อาศัยทำกินในถิ่นฐานเดิมในลักษณะบ้านเล็กในป่าใหญ่ตามแนวทางการอยู่ร่วมกันของคนกับป่า
- พัฒนาช่วยเหลือประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ โดยพัฒนาแหล่งน้ำ วางแผนการใช้ที่ดิน ส่งเสริมการปลูกข้าวและพืชเศรษฐกิจ ส่งเสริมอาชีพการเกษตรปศุสัตว์ ประมง ส่งเสริมความรู้การเกษตรแนวใหม่ และส่งเสริมงานศิลปาชีพตามอัตลักษณ์ลักษณะและวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์
- พัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ให้ได้รับการศึกษา มีสุขภาพอนามัยที่ดี ผู้ด้อยโอกาสได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและได้รับบริการสังคมพื้นฐานต่างๆ
- สร้างจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองไทยและเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าและเสริมความมั่นคงในลักษณะยามชายแดน
- ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงตามแนวพระราชดำริ

7.2 การคุ้มครองสิทธิกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

- 1) ดำเนินการกำหนดสิทธิสถานะบุคคลทางกฎหมาย โดย
สำรวจตรวจสอบสถานะบุคคลกลุ่มชุมชนบนพื้นที่สูง กลุ่มอาศัยในป่าและกลุ่มชาวเลและพิจารณาดำเนินการลงสัญชาติไทยตามกฎหมายของทางราชการ
  - ดำเนินการทบทวนปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ในการกำหนดสถานะบุคคลกลุ่มชาติพันธุ์ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน
- 2) การกำหนดสิทธิการอยู่อาศัยทำกินและจัดตั้งถิ่นฐานถาวร โดย
  - ดำเนินการสำรวจและวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน และกำหนดขอบเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์ รวมทั้งการจัดทำทะเบียนผู้ถือครองที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์โดยมีการพิสูจน์สิทธิการอยู่อาศัยทำกินร่วมกันของทุกฝ่าย

- ดำเนินการจัดตั้งถิ่นฐานถาวรให้กับประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ชุมชนบนพื้นที่สูง กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย กลุ่มอาศัยในป่าและกลุ่มชาวเลโดยเฉพาะที่อาศัยทำกินกระจัดกระจายในพื้นที่อนุรักษ์ โดยการ จัดที่ดินทำกิน จัดระเบียบชุมชนและพัฒนาอาชีพตามแนวพระราชดำริ ในลักษณะการอยู่ร่วมกันของคนและป่า

3) ดำเนินการทบทวนและปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการ การให้ความคุ้มครองสิทธิทางวัฒนธรรมและการเผยแพร่และเฝ้าระวังการละเมิดสิทธิมนุษยชน ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

7.3 การพัฒนาความเป็นอยู่เพื่อพัฒนาอาชีพและรายได้

1) การเข้าถึงบริการพื้นฐานเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาส่งเสริมอาชีพ โดย

- พัฒนาปรับปรุงเส้นทางคมนาคมเพื่อการเข้าถึงกลุ่มชาติพันธุ์ตามความจำเป็นและเหมาะสมตามกฎระเบียบปฏิบัติที่มีอยู่

- ปรับปรุงและกระจายบริการพื้นฐานที่เอื้อต่อการผลิตในรูปของศูนย์เรียนรู้และบริการพัฒนาที่สอดคล้องกับภูมิสังคม และอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในแต่ละท้องถิ่น

2) ดำเนินการพัฒนาภูมิคุ้มกันในอาชีพการเกษตรของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยการพัฒนาแหล่งน้ำและขยายพื้นที่รับประโยชน์จากระบบชลประทาน การปรับปรุงบำรุงดินและอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

3) ดำเนินการฝึกอบรมเพื่อการเรียนรู้ในการพัฒนาส่งเสริมอาชีพโดยจัดทำบัญชีหลักการฝึกอบรม (MENU) ทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคเกษตรที่สอดคล้องกับภูมิสังคมแต่ละท้องถิ่น จัดทำแผนการฝึกอบรมและดำเนินการฝึกอบรมร่วมกันในลักษณะบูรณาการมุ่งสู่ผลลัพธ์เป็นหลัก

4) พัฒนาส่งเสริมอาชีพการเกษตรทั้งการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ และประมง อย่างเป็นระบบครบวงจรให้สอดคล้องกับภูมิสังคมแต่ละท้องถิ่นทั้งการผลิตและการจำหน่าย มุ่งการพออยู่พอกินเป็นลำดับแรก เพื่อพัฒนาไปสู่การเหลือกินเหลือใช้ ตลอดจนนาระบบสวัสดิการสังคมสนับสนุนช่วยเหลือแก่ผู้ด้อยโอกาสและยากจนในการประกอบอาชีพ

5) ส่งเสริมอาชีพนอกภาคเกษตรแก่ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ชนบทและชุมชนเมือง เพื่อการมีอาชีพและรายได้ให้สามารถพึ่งตนเองได้

6) ส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์โดยเฉพาะกลุ่มชุมชนบนพื้นที่สูงปลูกข้าวให้เพียงพอต่อการบริโภคภายในครัวเรือนตลอดปี เพื่อลดรายจ่ายในครัวเรือน โดยมีการพัฒนาสายพันธ์ข้าวให้เหมาะสมกับการปลูกในแต่ละท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมแก่ราษฎร

7) ส่งเสริมการทำเกษตรยั่งยืนรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ เช่น การเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ เกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์เพื่อการพึ่งตนเองและสร้างความมั่นคงด้านอาหาร ตลอดจนเป็นการทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดการใช้สารเคมีในการเกษตรกรรม

8) ส่งเสริมสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพและสร้างเครือข่ายการผลิตและจำหน่ายในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อสร้างความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรและพัฒนาไปสู่การจัดการตั้งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมขนาดย่อม

9) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ โดย

- ดำเนินการสำรวจพื้นที่ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มีศักยภาพทั้งในด้านอัตลักษณ์ วัฒนธรรมและทุนทางธรรมชาติ เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงอนุรักษ์

- ดำเนินการพัฒนาพื้นที่ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีศักยภาพ โดยการพัฒนาการเข้าถึง พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งประทับใจ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ทั้งในด้านชาติพันธุ์และเชิงนิเวศน์เพื่อสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพและสร้างรายได้ให้กับราษฎรกลุ่มชาติพันธุ์

7.4 การพัฒนาคนและคุณภาพชีวิตของคน

1) การเข้าถึงบริการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดย

- จัดและกระจายบริการสังคมประเภทต่างๆ ตามสิทธิพึงมี พึงได้ ของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งในด้านการศึกษาสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม โดยพัฒนาช่องทางและโอกาสการเข้าถึงบริการอย่างทั่วถึง
- จัดการศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนกลุ่มชาติพันธุ์อย่างต่อเนื่องทุกช่วงวัย โดยจัดศูนย์พัฒนาเด็ก จัดการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยตามภูมิสังคมแต่ละท้องถิ่นจัดศูนย์ฝึกอาชีพและพัฒนาฝีมือแรงงานลักษณะต่างๆ
- ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพอนามัยประชาชนทุกช่วงวัยรวมทั้งพัฒนาดูแลผู้พิการ ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุในครัวเรือนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้
- ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานพระธรรมจาริกในพื้นที่ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงอย่างต่อเนื่อง
- ดำเนินการจัดตั้งหน่วยพัฒนาเคลื่อนที่เพื่อพัฒนาและสงเคราะห์ช่วยเหลือกลุ่มชาติพันธุ์ ชาวเลในพื้นที่ต่างๆ

2) การส่งเสริมอัตลักษณ์กลุ่มชาติพันธุ์

- ดำเนินการจัดตั้งศูนย์ศึกษาเรียนรู้ในอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ตามภูมิสังคมแต่ละท้องถิ่น ในลักษณะพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิตเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่ถูกต้องและนำไปสู่การยอมรับในสังคม
- สนับสนุนการดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่มีผลต่อกระบวนการพัฒนาส่วนรวมและการอยู่ร่วมกันแบบพหุสังคม
- ส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ จัดตั้งแหล่งศึกษาเรียนรู้ในอัตลักษณ์ของตนเองในพื้นที่ต่างๆ มากขึ้น เพื่อการขยายผลองค์ความรู้และฟื้นฟูส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดีของกลุ่มชาติพันธุ์

3) การเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยของประชาชนและชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ โดย

- ป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดทั้งการเสพ ลำเลียง การค้าและการลดละการปลูกพืชเสพติด โดยมุ่งสร้างภูมิคุ้มกันให้ประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มเสี่ยงให้มีอาชีพและมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิต
- ดำเนินการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดด้วยวิธีการสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ อย่างเป็นระบบครบวงจร โดยมุ่งให้ประชาชนและครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วม
- สนับสนุนการรวมกลุ่มประชาชนและชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อดำเนินกิจกรรมการพัฒนา และจัดระเบียบชุมชน ตลอดจนเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้กับประชาชนและชุมชนของตนเอง

4) การพัฒนาและจัดการเรียนรู้เฉพาะเรื่อง ให้กับประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนและก้าวสู่สากล โดย

- ดำเนินการพัฒนาการเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ โดยการเพิ่มผลผลิตการเกษตรจากพืชเศรษฐกิจต่างๆ สร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ (OTOP) สร้างโอกาสทางการตลาดในผลิตภัณฑ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ให้เป็นที่รู้จักและยอมรับและพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีศักยภาพ
- ส่งเสริมการปรับตัวของเกษตรกรกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการผลิต โดยเน้นการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีทางการเกษตรพัฒนาการรับข่าวสารในการเกษตร การตลาดและการผลิตสินค้าปลอดภัยและมีคุณภาพ และเตรียมความพร้อมด้านภาษาและความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการติดต่อสื่อสารที่จะเกิดขึ้น

7.5 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- สร้างความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ น้ำ ดินและป่า ให้กับประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ โดยการอบรม เรียนรู้ การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

- ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการปลูกป่าสืบสานตามแนวพระราชดำริรูปแบบต่างๆ เช่น ปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูก ปลูกป่าในพื้นที่ต้นน้ำ ปลูกป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง และการก่อสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้น เป็นต้น

- สนับสนุนให้ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ มีการดำเนินงานโครงการธนาคารอาหารชุมชนตามแนวพระราชดำริ (FOOD BANK) ตามความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารและใช้ประโยชน์ธรรมชาติในการดำรงชีวิต

- ส่งเสริมสนับสนุนการปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำตามแนวพระราชดำริให้กับประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ชุมชนบนพื้นที่สูงเพื่อลดการชะล้างพังทลายของดิน

7.6 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

- 1) ปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์มุ่งบูรณาการดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวม โดยมีประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์เป็นศูนย์กลาง พัฒนาพร้อมกันทั้งคนและพื้นที่โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและประชาชน

- 2) ดำเนินการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศกลุ่มชาติพันธุ์ให้ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน พัฒนาระบบเครือข่ายฐานข้อมูล และสนับสนุนการมีศูนย์ข้อมูลสารสนเทศในระดับจังหวัด

- 3) ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือและกลไกการดำเนินงาน โดย

- จัดทำแผนแม่บทการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยและมีการใช้แผนเป็นเครื่องมือดำเนินงาน

- ดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานโดยกำหนดผู้รับผิดชอบการดำเนินงานทุกระดับให้ชัดเจน พัฒนาบุคลากรดำเนินงานให้มีความรู้ความเข้าใจทั้งทีมนักคิดและนักปฏิบัติให้เป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงาน

- พัฒนาระบบติดตาม ประเมินผลและจัดทำตัวชี้วัดการดำเนินงาน

- 4) ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เชิงรุกด้วยสื่อทุกประเภทต่อกลุ่มเป้าหมายต่างๆ มุ่งขยายผลองค์ความรู้และอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ส่งผลต่อกระบวนการพัฒนาโดยรวมและสร้างการยอมรับในสังคม

- 5) ดำเนินการทบทวนและปรับปรุงกฎระเบียบต่างๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ เช่น การพิจารณากำหนดสถานะบุคคลและสิทธิในที่อยู่อาศัยทำกิน

ส่วนที่ 4

การบริหารจัดการแผนสู่การปฏิบัติ

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของ “แผนแม่บทการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย” (พ.ศ.2558-2560) ไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพโดยนำยุทธศาสตร์ แปลงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนและติดตามประเมินผลเพื่อวัดผลสำเร็จต่อการบรรลุเป้าประสงค์ ดังนี้

1. การนำยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ (การจัดทำแผนปฏิบัติการ)

เพื่อให้การพัฒนาของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ในระยะต่อไปเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมุ่งใช้ “แผน” เป็นเครื่องชี้นำการดำเนินงาน ประสาน จัดสรรทรัพยากรดำเนินงานและติดตามประเมินผล โดยทุกหน่วยร่วมกันจัดทำ “แผนปฏิบัติการ” ดังนี้

- 1) แผนปฏิบัติการ (OPERATION PLAN) ระยะ 3 ปี (พ.ศ.2558-2560)
- 2) แผนปฏิบัติงานประจำปี (ACTION PLAN)

2. ระยะเวลาการดำเนินงาน ระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ. พ.ศ.2558-2560)

3. องค์กรบริหารงาน

ระดับนโยบาย

1) “คณะกรรมการกลุ่มชาติพันธุ์แห่งชาติ” ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายอำนวยการและศูนย์กลางในการบูรณาการดำเนินงาน

2) “คณะกรรมการขับเคลื่อนและดำเนินงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธานทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการบูรณาการ ดำเนินงาน ขับเคลื่อน อนุมัติแผนงาน/โครงการและติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

3) “คณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ระดับจังหวัด” มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ทำหน้าที่ขับเคลื่อนดำเนินงานและประสานงานในระดับจังหวัด

4. แหล่งที่มาของค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

- งบประมาณปกติตามภารกิจของหน่วยงานต่างๆ (FUNCTION)
- งบประมาณเชิงพื้นที่ เช่น งบตามแผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัดงบที่จัดสรรแก่พื้นที่พิเศษ
- งบประมาณองค์กรส่วนท้องถิ่น (งบฯ อบจ. อบต.)
- งบประมาณเฉพาะเรื่อง (AGENDA) เช่น งบ กปร. งบพัฒนาเสริมสร้างความมั่นคง
- งบประมาณอื่นๆ เช่น งบสนับสนุนจากภาคเอกชน งบช่วยเหลือจากต่างประเทศ

5. การประชาสัมพันธ์

กำหนดให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เชิงรุกต่อกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างองค์ความรู้และการยอมรับในสังคม ด้วยสื่อทุกประเภทลักษณะต่างๆ ดังนี้

- สื่อสิ่งพิมพ์
- สื่อหนังสือพิมพ์
- สื่อวิทยุ
- สื่อโทรทัศน์
- สื่อสัญญาณ

6. การติดตามประเมินผล

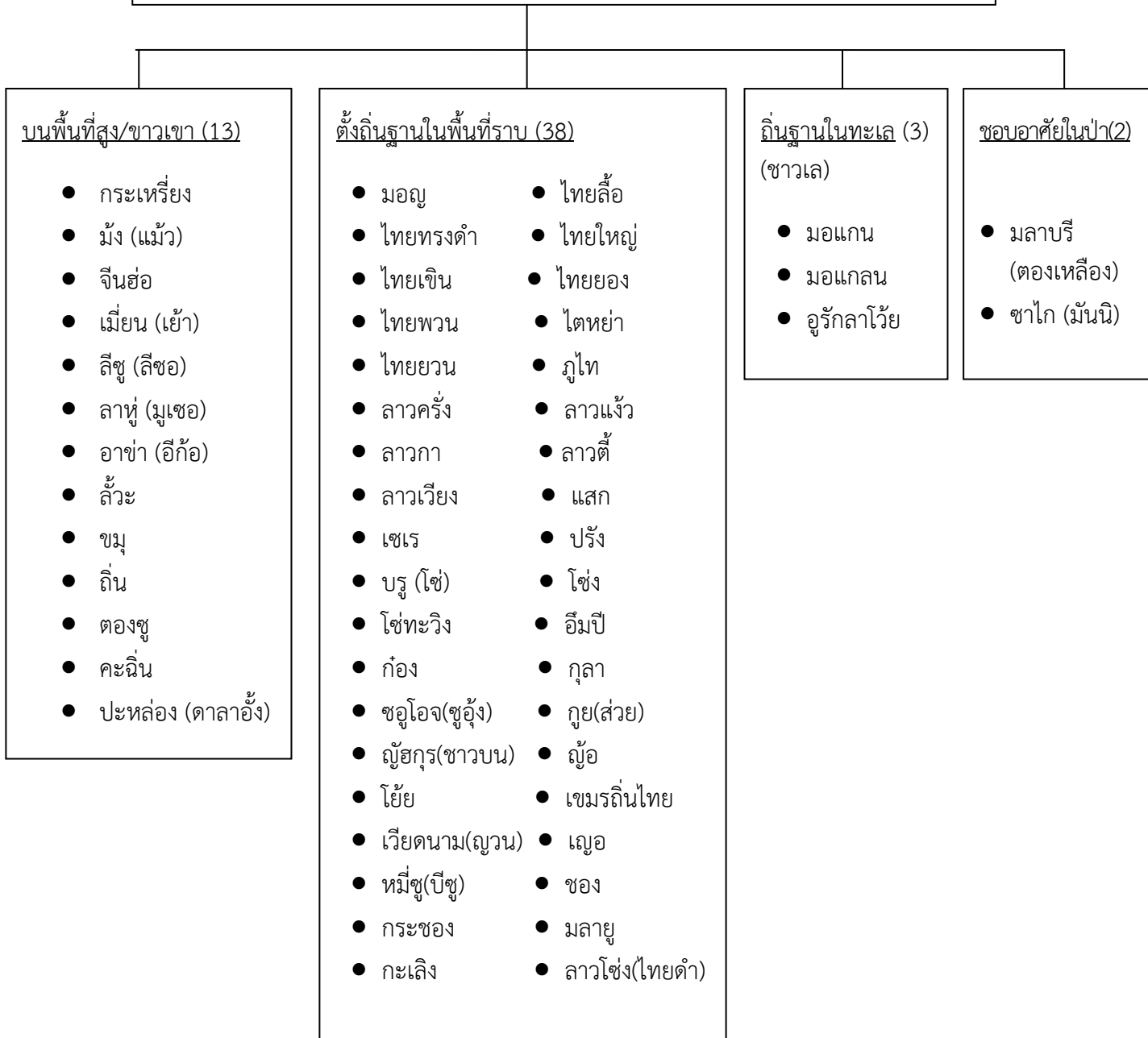
1) การติดตามผล ได้แก่

- การรายงานผล (ตามไตรมาส)
- การติดตามผล
- การตรวจและติดตามผล (มุ่งประเมินผลลัพธ์และผลกระทบในการดำเนินงาน)

2) การประเมินผล (มุ่งประเมินผลลัพธ์และผลกระทบในการดำเนินงาน)

ผนวก ก.
 กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย ตามลักษณะการตั้งถิ่นฐาน

กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย 56 กลุ่ม (67 จังหวัด) ประชากรประมาณ 6,097,427 คน

ที่มา : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล , 2547

: สำนักกิจการชาติพันธุ์ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ , 2555

ผนวก ข
ประมาณจำนวนประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย

กลุ่มชาติพันธุ์	จำนวนหมู่บ้าน/ ชุมชน	ครัวเรือน	ประชากร		การกระจายตัว
			จำนวน	%	
<u>กลุ่มชุมชนบนพื้นที่สูง</u>					
• กะเหรี่ยง	1,912	87,628	438,131	7.18	• แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง ตาก สุโขทัย แพร่ กำแพงเพชร อุทัยธานี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สุพรรณบุรี
• ม้ง (แม้ว)	253	19,287	153,955	2.52	• แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง ตาก พิษณุโลก เลย สุโขทัย เพชรบูรณ์
• เมี่ยน (เย้า)	178	6,758	45,571	0.75	• เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำปาง น่าน ตาก กำแพงเพชร สุโขทัย เพชรบูรณ์
• อาข่า (อิก้อ)	271	11,198	68,653	1.13	• เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน ลำปาง ตาก เพชรบูรณ์
• ลahu (มูเซอ)	385	18,057	102,876	1.69	• เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา แม่ฮ่องสอน ลำปาง ตาก กำแพงเพชร เพชรบูรณ์
• ลีซู (ลีซอ)	155	6,553	38,299	0.63	• เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา แม่ฮ่องสอน ลำปาง แพร่ ตาก สุโขทัย กำแพงเพชร เพชรบูรณ์
• ลีละ	69	4,361	22,260	0.37	• เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน น่าน ตาก ลำปาง อุทัยธานี สุพรรณบุรี
• ถิ่น	159	8,496	42,657	0.69	• เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน น่าน เพชรบูรณ์ เลย
• ขมุ	38	2,256	10,573	0.57	• เชียงใหม่ ลำปาง น่าน สุโขทัย อุทัยธานี
• จีนฮ่อ			200,000	3.28	• แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา ลำปาง
• ตองซู่	4	42	226	0.00	• แม่ฮ่องสอน เชียงราย
• คะฉิ่น	-	-	-	-	
• ปะหล่อง (ดالاอั้ง)	7	439	2,234	0.04	• เชียงใหม่
รวม	3,431	165,075	1,125,525	18.43	
<u>กลุ่มถิ่นฐานในทะเล</u> (ชาวเล)					
• มอแกน			2,100		• ภูเก็ต พังงา ระนอง
• มอแกลน	10		3,700		
• อูรักลาโว้ย			6,200		• ภูเก็ต พังงา สตูล กระบี่

รวม	41		12,000	0.19	• ภูเก็ต(5) พังงา(20) ระนอง(3) กระบี่(10) สตูล (3)
กลุ่มชาติพันธุ์	จำนวนหมู่บ้าน/ชุมชน	ครัวเรือน	ประชากร		การกระจายตัว
			จำนวน	%	
กลุ่มอาศัยในป่า					
• มลาบรี (ตองเหลือง)	2	63	282	0.00	• แพร่ น่าน
• ซาไก (มันนิ)			300	0.00	• ตรัง พัทลุง สตูล ยะลา
รวม	2	63	382	0.01	
กลุ่มถิ่นฐานในพื้นที่ราบ					
1. มอญ			400,000	6.56	• นครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรีราชบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงครามเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์สมุทรปราการ ปทุมธานี ออยุธยาสระบุรี ลพบุรี
2. ไทยลื้อ			100,000	1.64	• เชียงใหม่ เชียงราย พะเยาลำปาง น่าน
3. ไทยทรงดำ	-	-	-	-	
4. ไทยใหญ่	71		95,000	1.56	• แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ เชียงรายแพร่ ตาก กาญจนบุรี
5. ไทยเขิน			20,000	0.33	• เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน
6. ไทยยอง			150,000	2.46	• เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน แพร่
7. ไทยพวน			200,000	3.28	• พิจิตร แพร่ อุดรดิตต์ สุโขทัยอุดรธานี สิงห์บุรี ลพบุรีฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรีสระบุรี สุพรรณบุรี กาญจนบุรีราชบุรี เพชรบุรี
8. ไตทญ่า			300	0.00	• เชียงราย
9. ไทยยวน	-	-	-	-	
10. ญไท			470,000	7.71	• กาฬสินธุ์ สกลนคร นครพนมมุกดาหาร
11. ลาวครั่ง			90,000	1.48	• พิษณุโลก สุโขทัย กำแพงเพชรนครสวรรค์ ชัยนาท อุทัยธานีนครปฐม เลย
12. ลาวเงี้ยว			30,000	0.49	• ชัยนาท สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี

13. ลาวกา					
14. ลาวตี้			10,000	0.16	• สระบุรี ปราจีนบุรี นครนายก กาญจนบุรี ราชบุรี
15. ลาวเวียง			200,000	3.28	• ราชบุรี เพชรบุรี นครสวรรค์ ชัยนาท สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี นครนายก ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี
16. แสก			3,800	0.06	• นครพนม
17. เซเร (ชำเร)			1,000	0.02	• ฉะเชิงเทรา จันทบุรี ตราด
18. ปลัง			1,200	0.02	• เชียงราย
19. บรู (โง)			500	0.01	• อุบลราชธานี มุกดาหาร
20. โซ่ง			120,000	1.97	• เพชรบุรี ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สมุทรสาคร สุพรรณบุรี กาญจนบุรี พิษณุโลก เลย พิจิตร
21. โซ่หะวึ่ง			1,500	0.02	• สกลนคร
22. อิมปี			1,500	0.02	• แพร่ น่าน
23. ก่อง			600	0.01	• อุทัยธานี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี
24. กุลา					
25. ซอโอง(ซูลั้ง)			50	0.00	• กาญจนบุรี
26. กุย (ส่วย)			400,000	6.56	• บุรีรัมย์ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ มหาสารคาม นครราชสีมา สุพรรณบุรี
27. ณ์ฮกร(ชาวบน)			6,000	0.10	• นครราชสีมา ชัยภูมิ เพชรบูรณ์
28. ญ้อ(โง)			70,000	1.15	• หนองคาย สกลนคร นครพนม กาฬสินธุ์ สระแก้ว
29. โย้ย			50,000	0.82	• หนองคาย สกลนคร
30. เขมรถิ่นไทย			1,400,000	22.96	• สุรินทร์ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ นครราชสีมา อุบลราชธานี มหาสารคาม ร้อยเอ็ด สระแก้ว ปราจีนบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา
31. เวียดนาม(ญวน)			20,000	0.33	• นครพนม สกลนคร มุกดาหาร หนองคาย อุบลราชธานี เลย

32.เงอ			150,000	2.46	อุดรธานี จันทบุรี สระแก้ว กรุงเทพฯ • บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ
33.หมีชู(มีชู)			500	0.01	• เชียงราย
34.ชอง			4,000	0.07	• จันทบุรี
35.กระชอง			3,000	0.05	• ตราด
36.มาลาญ			900,000	14.76	• นราธิวาส ยะลา ปัตตานี สตูล กระบี่ นครศรีธรรมราช ระนอง ชุมพร
37.กะเลิง			70,000	1.15	• หนองคาย สกลนคร นครพนม มุกดาหาร กาฬสินธุ์
38.ละเม็ด			100	0.00	• ลำปาง เชียงราย
รวม			4,968,750	81.37	
รวมทั้งสิ้น			6,106,657	100	

ที่มา : สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล , 2547

ผนวก ค

หมู่บ้านเป้าหมายพื้นที่โครงการพัฒนาบนพื้นที่สูง

1. จังหวัดกาญจนบุรี (8 หมู่บ้าน)
  - 1.1 เขตพัฒนาฯ ทองผาภูมิ
    - 1) บ้านทิพพุเย
    - 2) บ้านคลิตตี้ล่าง
    - 3) บ้านปิล็อกคี
  - 1.2 เขตพัฒนาฯ อำเภอศรีสวัสดิ์
    - 4) บ้านเขาเหล็ก
    - 5) บ้านสะมะแก
    - 6) บ้านลำขาแข้ง
  - 1.3 เขตพัฒนาฯ อำเภอสังขละบุรี
    - 7) บ้านสะเนฟ่อง
  - 1.4 เขตพัฒนาฯ อำเภอไทรโยค
    - 8) บ้านบ้องตี้ล่าง
2. จังหวัดกำแพงเพชร (1 หมู่บ้าน)
  - 2.1 เขตพัฒนาฯ บ้านวังกระสัง
    - 1) บ้านโล๊ะโคะ – ป่าคา
3. จังหวัดเชียงราย (25 หมู่บ้าน)
  - 3.1 เขตพัฒนาฯ อำเภอแม่จัน
    - 1) บ้านห้วยก้างปลา
    - 2) บ้านห้วยปู
    - 3) บ้านโป่งป่าแหลม
    - 4) บ้านรวมใจ
  - 3.2 เขตพัฒนาฯ ห้วยแม่คำ อำเภอแม่ฟ้าหลวง
    - 5) บ้านปางมะหัน
    - 6) บ้านห้วยอื่น
  - 3.3 เขตพัฒนาฯ ดอยตุง อำเภอแม่ฟ้าหลวง
    - 7) บ้านห้วยกก
    - 8) บ้านแม่สะแลบ
    - 9) บ้านห้วยกระ
    - 10) บ้านห้วยसानใหม่
  - 3.4 เขตพัฒนาฯ ห้วยแม่ซ่าย
    - 11) บ้านยางคำนุ
    - 12) บ้านศิระ
    - 13) บ้านลิไซ่
  - 3.5 เขตพัฒนาฯ ห้วยลู
    - 14) บ้านลอยือ
    - 15) บ้านอาตี
    - 16) บ้านออบเสื่อแหวน
  - 3.6 เขตพัฒนาฯ พญาเม็งราย
    - 17) บ้านห้วยริน
    - 18) บ้านแคววัวดำ
  - 3.7 เขตพัฒนาฯ เวียงแก่น – เทิง
    - 19) บ้านประชาภักดี
    - 20) บ้านหนองเคา
  - 3.8 เขตพัฒนาฯ วาวี
    - 21) บ้านแสนเจริญ
    - 22) บ้านโป่งกลางน้ำ
    - 23) บ้านแม่ตำสองสบ
    - 24) บ้านแม่ตาซ้าง
    - 25) บ้านแม่ยางมัน
  - 3.9 เขตพัฒนาฯ เวียงป่าเป้า

4. จังหวัดเชียงใหม่ (36 หมู่บ้าน)

4.1 เขตพัฒนาฯอำเภอฝาง	1) บ้านห้วยเตี๋ย
4.2 เขตพัฒนาฯอำเภอไชยปราการ	2) บ้านโป่งจ๊อก
4.3 เขตพัฒนาฯอำเภอเชียงดาว	3) บ้านห้วยจะคำน
	4) บ้านหนองบัว
4.4 เขตพัฒนาฯอำเภอแม่แตง	5) บ้านห้วยตาด
	6) บ้านไคร้
	7) บ้านผาปู่จอม
	8) บ้านผาแตก
	9) บ้านต้นลุง
4.5 เขตพัฒนาฯอำเภอแมริม	10) บ้านผานกกก
	11) บ้านแม่สาใหม่
	12) บ้านปางป่าคา
4.6 เขตพัฒนาฯอำเภอสะเมิง	13) บ้านกิวเสื่อ
	14) บ้านห้วยเต่า
	15) บ้านแม่ชะปู่
	16) บ้านขุนสาย
	17) บ้านนาปู่
	18) บ้านป่าเกี๊ยะ
4.7เขตพัฒนาฯอำเภอแม่แจ่ม	19) บ้านแม่แรก
	20) บ้านแม่ป๋อก
	21) บ้านนาฮ่องใต้
	22) บ้านแม่แจ๊ะ
4.8 เขตพัฒนาฯอำเภอจอมทอง	23) บ้านผาหมอน
	24) บ้านส้มป่อย
4.9 เขตพัฒนาฯอำเภออมก๋อย	25) บ้านมูเซอปากทาง
4.10 เขตพัฒนาฯอำเภอแม่วาง	26) บ้านห้วยหยวก
	27) บ้านโป่งสมิตร
	28) บ้านห้วยอีค่าง
4.11 เขตพัฒนาฯอำเภอพร้าว	29) บ้านป่าหญ้าไทร
	30) บ้านแม่ป่าคี
4.12 เขตพัฒนาฯอำเภอภักดีพัฒนา	31) บ้านแม่ตะละ
	32) บ้านแดด
4.13 เขตพัฒนาฯอำเภอแม่เอย	33) บ้านโล๊ะป่าไคร้
	34) บ้านห้วยคอกหมู
	35) บ้านผาใต้
	36) บ้านห้วยม่วง

5. จังหวัดตาก (7 หมู่บ้าน)

5.1 เขตพัฒนาฯอำเภอเมือง	1) บ้านอุ้มยอม
5.2 เขตพัฒนาฯอำเภอแม่สอด	2) บ้านปู่แป๊ะ
	3) บ้านเจดีย์ไค้ะ

- 5.3 เขตพัฒนาฯอำเภอพบพระ
- 5.4 เขตพัฒนาฯอำเภอแม่ระมาด
- 5.5 เขตพัฒนาฯอำเภอท่าสองยาง
- 5.6 เขตพัฒนาฯอำเภออุ้มผาง
6. จังหวัดน่าน (8 หมู่บ้าน)
- 6.1 เขตพัฒนาฯอำเภอเชียงกลาง
- 6.2 เขตพัฒนาฯอำเภอทุ่งช้าง
- 6.3 เขตพัฒนาฯอำเภอแม่ชะนาง
- 6.4 เขตพัฒนาฯอำเภอปางปูละ
7. จังหวัดพะเยา (4 หมู่บ้าน)
- 7.1 เขตพัฒนาฯอำเภอประชากรักดี
- 7.2 เขตพัฒนาฯอำเภอขุนกำลัง
- 7.3 เขตพัฒนาฯอำเภอลิบสองพัฒนา
- 7.4 เขตพัฒนาฯอำเภอร่วมจิต
8. จังหวัดพิษณุโลก (3 หมู่บ้าน)
- 8.1 เขตพัฒนาฯอำเภอห้วยน้ำไซ
9. จังหวัดเพชรบูรณ์ (4 หมู่บ้าน)
- 9.1 เขตพัฒนาฯอำเภอทับเบิก
- 9.2 เขตพัฒนาฯอำเภอเขาค้อ
10. จังหวัดแพร่ (5 หมู่บ้าน)
- 10.1 เขตพัฒนาฯบ้านโป่ง
- 10.2 เขตพัฒนาฯบ้านห้วยฮ่อม
11. จังหวัดแม่ฮ่องสอน (25 หมู่บ้าน)
- 11.1 เขตพัฒนาฯแม่จาง
- 11.2 เขตพัฒนาฯแม่ริตป่าแก่
- 4) บ้านร่มเกล้า 1 (กม. 44)
- 5) บ้านร่มเกล้า 8 (กม. 83)
- 6) บ้านขุนห้วยหม่องวา
- 7) บ้านแกละมือโโจ
- 1) บ้านหนองปลา
- 2) บ้านห้วยสะแตง
- 3) บ้านห้วยโก้น
- 4) บ้านปางเป็ย
- 5) บ้านนาเปื้อง
- 6) บ้านสบเป็ด
- 7) บ้านสองแคว
- 8) บ้านปางปูละ
- 1) บ้านประชากรักดี
- 2) บ้านขุนกำลัง
- 3) บ้านลิบสองพัฒนา
- 4) บ้านร่วมจิต
- 1) บ้านร่มเกล้า
- 2) บ้านห้วยน้ำไซ
- 3) บ้านร่องกล้า
- 1) บ้านทับเบิก
- 2) บ้านเข็กน้อย
- 3) บ้านเพชรดำ
- 4) บ้านห้วยน้ำขาว
- 1) บ้านโป่ง
- 2) บ้านแม่จองไฟ
- 3) บ้านห้วยฮ่อม
- 4) บ้านแรม
- 5) บ้านแม่พร้าว(อี้อ้อสะเอี่ยม)
- 1) บ้านแม่สวรรคค่น้อย
- 2) บ้านดอยเหลี่ยม
- 3) บ้านแม่สวรรคค้หลวง
- 4) บ้านห้วยปลากั้ง
- 5) บ้านแม่ริตป่าแก่
- 6) บ้านแม่ละ

11.3 เขตพัฒนาฯป่าโปง	7) บ้านห้วยเตื่อเหนือ
11.4 เขตพัฒนาฯห้วยผึ้ง	8) บ้านอุมลองหลวง
	9) บ้านป่าโปงต่ำ
	10) บ้านห้วยโปง
	11) บ้านห้วยผึ้งใหม่
	12) บ้านนาจงเหนือ
11.5 เขตพัฒนาฯห้วยปอน	13) บ้านหัวแม่โถ
	14) บ้านแม่อุมพายเหนือ
	15) บ้านห้วยปอน
	16) บ้านแม่อุดง
	17) บ้านแม่ยวมน้อย
11.6 เขตพัฒนาฯห้วยปูลิง	18) บ้านห้วยตองจิง
	19) บ้านห้วยปูลิง
	20) บ้านห้วยปูเลย
	21) บ้านหนองขาวกลาง
	22) บ้านนาหลวง
11.7 เขตพัฒนาฯลุ่มน้ำกลาง	23) บ้านหนองผาจ้ำ
	24) บ้านผาเผือก
	25) บ้านปางตอง

12. จังหวัดลำปาง (5 หมู่บ้าน)

12.1 เขตพัฒนาฯอำเภอเกาะวาว	
12.2 เขตพัฒนาฯอำเภอแม่เมาะ	1) บ้านแม่ล้าน
12.3 เขตพัฒนาฯอำเภอเมืองปาน	2) บ้านแม่แจ่ม
	3) บ้านหมื่นนอก
	4) บ้านแม่ต๋อม
12.4 เขตพัฒนาฯอำเภอแจ้ห่ม	5) บ้านแม่เมาะ
12.5 เขตพัฒนาฯอำเภอวังเหนือ	
12.6 เขตพัฒนาฯอำเภอเสริมงาม	

13. จังหวัดลำพูน (9 หมู่บ้าน)

13.1 เขตพัฒนาฯอำเภอทุ่งหัวช้าง	1) บ้านห้วยปิง
	2) บ้านห้วยโปง
13.2 เขตพัฒนาฯอำเภอลี้	3) บ้านแม่ป๋อกใน
	4) บ้านผาหนาม
	5) บ้านดงดำ
13.3 เขตพัฒนาฯอำเภอแม่ทา	6) บ้านผาด่าน
	7) บ้านดอยยาว
	8) บ้านห้วยฮ่อมนอก
	9) บ้านหลวงใหม่
13.4 เขตพัฒนาฯอำเภอบ้านโฮ่ง	- เขตพัฒนาที่ 1
	- เขตพัฒนาที่ 2

14. จังหวัดอุทัยธานี

รวมทั้ง 14 จังหวัด 65 เขต 140 หมู่บ้าน

ผนวก ง
พื้นที่บูรณาการดำเนินงานโครงการต่างๆ
(กลุ่มชุมชนบนพื้นที่สูง)

โครงการ	จังหวัด	หมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน		ตำบล	อำเภอ	จำนวน		หมายเหตุ
		หมู่ที่	ชื่อ			ครัวเรือน	ประชากร	
1.โครงการรักษาน้ำเพื่อ พระแม่ของแผ่นดิน 1) กลุ่มน้ำของ	แม่ฮ่องสอน	2	1.อาโจ้	นาปู่ป้อม	ปางมะผ้า	50	250	มุเซอ
		3	2.ปางบอน	นาปู่ป้อม	ปางมะผ้า	96	207	มุเซอ
		5	3.ปงยาม	นาปู่ป้อม	ปางมะผ้า	80	376	ไทยใหญ่
		6	4.ดอยคุ	นาปู่ป้อม	ปางมะผ้า	45	363	ไทยใหญ่
		6	5.โห่งนา	นาปู่ป้อม	ปางมะผ้า	63	315	ไทยใหญ่
		7	6.หุงสาแล	นาปู่ป้อม	ปางมะผ้า	70	574	ไทยใหญ่
		8	7.ซอแบะ	นาปู่ป้อม	ปางมะผ้า	80	396	มุเซอ
		9	8.โห่งหลวง	นาปู่ป้อม	ปางมะผ้า	100	451	ไทยใหญ่
		11	9.ป่าโหล	นาปู่ป้อม	ปางมะผ้า	35	146	มุเซอ
		12	10.ปางคอง	นาปู่ป้อม	ปางมะผ้า	35	118	มุเซอ/ไทยใหญ่
		2	11.แสนคำลือ	ถ้ำลอด	ปางมะผ้า	93	723	มุเซอ
		2	12.แอโก้	ถ้ำลอด	ปางมะผ้า	69	452	มุเซอ
		5	13.เมืองแพม	ถ้ำลอด	ปางมะผ้า	61	568	กะเหรี่ยง
		3	14.ปางคาม	ปางมะผ้า	ปางมะผ้า	92	362	ไทยใหญ่
					14 หมู่บ้าน			969
2) กลุ่มน้ำปาย	แม่ฮ่องสอน	2	1.ป่าปู่	ผาบ่อง	เมือง	133	897	ไทยใหญ่
		3	2.ห้วยเตี๊	ผาบ่อง	เมือง	360	1,899	ไทยใหญ่/กะเหรี่ยง
		3	3.ห้วยปูแกง	ผาบ่อง	เมือง			
		3	4.น้ำเพียงดิน	ผาบ่อง	เมือง			
		3	5.ห้วยคลี่	ผาบ่อง	เมือง			
		5	6.ท่าโป่งแดง	ผาบ่อง	เมือง	183	914	ไทยใหญ่
		7	7.ห้วยแก้ว	ผาบ่อง	เมือง	129	483	ไทยใหญ่
		8	8.ห้วยเสือเต่า	ผาบ่อง	เมือง	63	694	กะเหรี่ยง
		8	9.แม่ส่วยอุ	ผาบ่อง	เมือง	69	131	กะเหรี่ยง
		11	10.ม่อนตะแลง	ปางหมู	เมือง	89	322	ไทยใหญ่
		1	11.ปางหมู	ปางหมู	เมือง	1,009	2,288	ไทยใหญ่
		3	12.หุงกองมู	ปางหมู	เมือง	424	1,103	ไทยใหญ่
		3	13.ห้วยผา	ปางหมู	เมือง	278	962	กะเหรี่ยง
		4	14.โนสอย	ปางหมู	เมือง	533	1,706	ไทยใหญ่
		7	15.สบสอย	ปางหมู	เมือง	267	862	ไทยใหญ่
		9	16.ไม้สะเป่	ปางหมู	เมือง	106	673	กะเหรี่ยง
		13	17.ดอยแสง	ปางหมู	เมือง	79	358	กะเหรี่ยง
			17 หมู่บ้าน			3,722	13,292	

โครงการ	จังหวัด	หมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน		ตำบล	อำเภอ	จำนวน		หมายเหตุ
		หมู่ที่	ชื่อ			ครัวเรือน	ประชากร	
3) ลุ่มน้ำแม่สะงา	แม่ฮ่องสอน	1	1.หมอกจำแป้	หมอกจำแป้	เมือง	646	1,295	ไทยใหญ่ ไทยใหญ่ ไทยใหญ่/กะเหรี่ยง ไทยใหญ่/ม้ง
		2	2.แม่สะงา	หมอกจำแป้	เมือง	414	725	
		3	3.ห้วยขาน	หมอกจำแป้	เมือง	214	1,003	
		4	4.นาป่าแปก	หมอกจำแป้	เมือง	200	1,158	
		4	5.ปางตอง	หมอกจำแป้	เมือง	170	1,054	ไทยใหญ่/ม้ง
		5	6.ห้วยมะเขือส้ม	หมอกจำแป้	เมือง			
		5	7.รวมไทย	หมอกจำแป้	เมือง	93	370	กะเหรี่ยง
		7	8.ห้วยโป่งอ่อน	หมอกจำแป้	เมือง			
		8	9.ทบศอก	หมอกจำแป้	เมือง	143	340	กะเหรี่ยง
		9	10.ยอด	หมอกจำแป้	เมือง	81	151	ไทยใหญ่
		2	11.กุงไม้สัก	ปางหมู	เมือง	407	1,182	ไทยใหญ่
			11 หมู่บ้าน			2,368	7,278	
4) ลุ่มน้ำแม่สะมาด - ห้วยหมาก - ลาง	แม่ฮ่องสอน	2	1.ห้วยฮะ	แม่อุค	ขุนยวม	167	732	ไทยใหญ่
		2	2.พะยอม	แม่อุค	ขุนยวม	222	704	
		2	3.กำโน	แม่อุค	ขุนยวม			
		3	4.แม่สุริน	ขุนยวม	ขุนยวม			
		4	5.ห้วยหมาก-ลาง	ห้วยโป่ง	เมือง	125	186	กะเหรี่ยง
		9	6.พะนอคี	ห้วยโป่ง	เมือง	89	231	กะเหรี่ยง
		9	7.น้ำไค้ง	ห้วยโป่ง	เมือง	72	265	กะเหรี่ยง
		10	8.หนองเขียว	ห้วยโป่ง	เมือง			
		10	9.ห้วยชี้หมู	ห้วยโป่ง	เมือง			
		10	10.ห้วยข้าวลี	ห้วยโป่ง	เมือง	92	447	กะเหรี่ยง
		10	11.แม่สะมาด	ห้วยโป่ง	เมือง			
		10	12.กิวขมื่น	ห้วยโป่ง	เมือง			
		14	13.ใหม่ห้วย-ทราย	ห้วยโป่ง	เมือง	90	150	กะเหรี่ยง
		15	14.ทุ่งมะขามป้อม	ห้วยโป่ง	เมือง	180	570	กะเหรี่ยง
		6	15.ห้วยฮะ	ผาบ่อง	เมือง			
รวม	แม่ฮ่องสอน		15 หมู่บ้าน			1,037	3,285	
			60 หมู่บ้าน			8,096	29,156	
โครงการ	จังหวัด	หมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน		ตำบล	อำเภอ	จำนวน		หมายเหตุ
		หมู่ที่	ชื่อ			ครัวเรือน	ประชากร	
5) ลุ่มน้ำแม่หาด	เชียงใหม่	4	1.สบหาด	แม่ต๋น	อมก๋อย	35	182	กะเหรี่ยง
		4	2.ห้วยไก่อ่า	แม่ต๋น	อมก๋อย	37		
		9	3.แม่ระอาโน	แม่ต๋น	อมก๋อย	37	506	กะเหรี่ยง
		9	4.ลู่กูดู	แม่ต๋น	อมก๋อย	22		
		10	5.แม่ระอานอก	แม่ต๋น	อมก๋อย	39	592	กะเหรี่ยง
		10	6.จีกปึก	แม่ต๋น	อมก๋อย	54		
			6 หมู่บ้าน			224	1,280	
6) ลุ่มน้ำแม่ปิงน้อย	เชียงใหม่	9	1.เซโตชา	ปรังหिनฝน	แม่แจ่ม	157	820	กะเหรี่ยง/ลัวะ
		9	2.แม่แอ้ไต้	ปรังหिनฝน	แม่แจ่ม			
		3	3.ฝักไผ่	ห้วยห้อม	แม่แจ่ม	26	171	กะเหรี่ยง/ลัวะ
		3	4.สาม	ห้วยห้อม	แม่แจ่ม	36	190	กะเหรี่ยง/ลัวะ
		7	5.แม่และ	ห้วยห้อม	แม่แจ่ม	36	190	กะเหรี่ยง/ลัวะ
		9	6.ละอานเหนือ	ห้วยห้อม	แม่แจ่ม	95	250	
		9	7.ละอานใต้	ห้วยห้อม	แม่แจ่ม			
รวม	เชียงใหม่		7 หมู่บ้าน			350	1,621	
			13 หมู่บ้าน			574	2,901	
7) ลุ่มน้ำแม่คำ	เชียงราย	4	1.หัวแม่คำ	แม่สลองใน	แม่ฟ้าหลวง	234	1,767	ลือชอ/อีโก้

		9	2.ห้วยหยอกป่าไซ	แม่สลองใน	แม่ฟ้าหลวง	207	1,100	อ็อก/ลีซอ/มูเซอ
		12	3.พะน้อย	แม่สลองใน	แม่ฟ้าหลวง	125	659	อ็อก
		14	4.เล่าลั่ว	แม่สลองใน	แม่ฟ้าหลวง	146	967	อ็อก/จีนฮ่อ
		18	5.ห้อยหมาก	แม่สลองใน	แม่ฟ้าหลวง	27	169	ไทยใหญ่/อ็อก
		20	6.นาโต่	แม่สลองใน	แม่ฟ้าหลวง	156	758	อ็อก/ลีซอ/มูเซอ
		21	7.โป่งไฮ	แม่สลองใน	แม่ฟ้าหลวง	205	1,183	ลีซอ/มูเซอ/ไทยใหญ่
		23	8.สันมะเค็ด	แม่สลองใน	แม่ฟ้าหลวง	-	1,255	จีนฮ่อ
		5	9.ปางมะหัน	เทอดไทย	แม่ฟ้าหลวง	229	1,217	อ็อก/มูเซอ
		6	10.ม้งเก่าหลัง	เทอดไทย	แม่ฟ้าหลวง	174	1,017	อ็อก/ลีซอ/มูเซอ
		9	11.ม้งแปดหลัง	เทอดไทย	แม่ฟ้าหลวง	75	463	จีนฮ่อ/ลีซอ/ม้ง
รวม	เชียงราย		11 หมู่บ้าน			1,578	10,555	
โครงการ	จังหวัด	หมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน		ตำบล	อำเภอ	จำนวน		หมายเหตุ
		หมู่ที่	ชื่อ			ครัวเรือน	ประชากร	
8) ลุ่มน้ำขุนน่าน	น่าน	4	1.เปียงซ้อ	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	95	619	ลีวะ
		5	2.นาคุ	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	54	277	ลีวะ
		6	3.ห้วยฟอง	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	83	370	ลีวะ
		7	4.สะจุก	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	128	598	ลีวะ
		8	5.สะเกี้ยง	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	125	631	ลีวะ
		9	6.ห้วยปุด	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	95	378	ลีวะ
		12	7.น้ำรีพัฒนา	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	105	376	ลีวะ
		14	8.บวากุ้ม	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	97	348	ลีวะ
		15	9.ห้วยเตย	ขุนน่าน	เฉลิมพระเกียรติ	48	395	ลีวะ
		1	10.ขุนน้ำน่าน	บ่อเกลือเหนือ	เฉลิมพระเกียรติ	401	432	ลีวะ
		2	11.สะไลน้อย - สะไลหลวง	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ	74	418	ลีวะ
		2	12.ห้วยลึก	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ	49	264	ลีวะ
		11	13.ห้วยขวาก	บ่อเกลือเหนือ	บ่อเกลือ	48	257	ลีวะ
รวม	น่าน		13 หมู่บ้าน			1,402	5,363	
9) ลุ่มน้ำภาค	พิษณุโลก	1	1.นาตอน	บ่อภาค	ชาติตระการ	293	541	ม้ง
		2	2.ขวดน้ำมัน	บ่อภาค	ชาติตระการ	219	698	ม้ง
		3	3.ลาดเรือ	บ่อภาค	ชาติตระการ	124	387	ม้ง
		4	4.บ่อภาคเหนือ	บ่อภาค	ชาติตระการ	201	575	ม้ง
		5	5.บ่อภาคใต้	บ่อภาค	ชาติตระการ	88	293	ม้ง
		6	6.รักไทย	บ่อภาค	ชาติตระการ	91	242	ม้ง
		7	7.นุชเทียน	บ่อภาค	ชาติตระการ	51	193	ม้ง
		8	8.ร่มเกล้า	บ่อภาค	ชาติตระการ	105	764	ม้ง
		9	9.ชำนาญจ้อย	บ่อภาค	ชาติตระการ	51	161	ม้ง
		10	10.เทอดชาติ	บ่อภาค	ชาติตระการ	95	145	ม้ง
		11	11.หมั่นแสวง	บ่อภาค	ชาติตระการ	50	162	ม้ง
		12	12.น้ำคับ	บ่อภาค	ชาติตระการ	240	947	ม้ง
		13	13.น้ำจวงเหนือ	บ่อภาค	ชาติตระการ	254	1,068	ม้ง
		14	14.รักชาติ	บ่อภาค	ชาติตระการ	51	196	ม้ง
		15	15.สงบสุข	บ่อภาค	ชาติตระการ	132	738	ม้ง
		16	16.น้ำจวงใต้	บ่อภาค	ชาติตระการ	163	910	ม้ง
		7	17.บึงผลำ	น้ำลุ่ม	นครไทย	90	355	ม้ง
		15	18.น้ำแจ้งพัฒนา	นาบัว	นครไทย	60	361	ม้ง
รวม	พิษณุโลก		18 หมู่บ้าน			2,358	8,736	
รวมทั้งสิ้น 5 จังหวัด 9 ลุ่มน้ำ			115 หมู่บ้าน			14,008	56,711	
			หมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน				จำนวน	

โครงการ	จังหวัด	หมู่ที่	ชื่อ	ตำบล	อำเภอ	ไร่/เรือน	ประชากร	หมายเหตุ
2. โครงการสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูงตามพระราชดำริ								
1) บ้านแบกแซม (19,375 ไร่)	เชียงใหม่		1. แบกแซม	เวียงแหง	เวียงแหง	195	800	ลีสขอ
2) ดอยแบแล-ดอยอมแฮด (13,370 ไร่)	เชียงใหม่		1. 2.	สบโขง	อมก๋อย	91	580	กะเหรี่ยง
3) กลุ่มน้ำห้วยแม่เกียง (7,730 ไร่)	เชียงใหม่		1. ห้วยแม่เกียง		เชียงดาว	27	154	มุเซอ
4) ดอยอมพาย (5,180 ไร่)	เชียงใหม่		1. อมพาย		แม่แจ่ม	40	200	กะเหรี่ยง
5) ห้วยเมืองงาม (7,000 ไร่)	เชียงใหม่		1. 2. 3. 4. 5.		แม่ฮ่าย	} 190	} 930	ลีสขอ/อีโก้
6) ดอยม่อนล้าน (5,313 ไร่)	เชียงใหม่		1. 2. 3.		พร้าว			
7) ดอยขุนห้วยยา-เสาดง (36,875 ไร่)	เชียงใหม่		1. 2.		แม่แจ่ม	} 120	} 950	ลีสขอ
8) บ้านนาเกียน (6,400 ไร่)	เชียงใหม่		1. นาเกียน		อมก๋อย			
9) บ้านปางขอน (17,240 ไร่)	เชียงราย		1. ปางขอน 2. 3.	ห้วยชมพู	เมือง	} 400	} 2,200	อีโก้/มุเซอ
10) ห้วยห้วยกป่าไซ (8,500 ไร่)	เชียงราย	9	1. ห้วยห้วยกป่าไซ	แม่สลองโน	แม่ฟ้าหลวง			
		14	2. เล่าลิว	แม่สลองโน	แม่ฟ้าหลวง	215	1,220	อีโก้/ลีสขอ/มุเซอ/ เงินฮ้อ
		18	3. ห้วยหมาก	แม่สลองโน	แม่ฟ้าหลวง	27	155	
	เชียงราย	21	4. โป่งไฮ-ป่าแอ	แม่สลองโน	แม่ฟ้าหลวง	120	519	
		2	5. แสนเมืองโก	เทอดไท	แม่ฟ้าหลวง	-	-	
11) บ้านธารทอง (8,500 ไร่)	เชียงราย		1. ธารทอง		เชียงแสน	230	1,675	ม้ง
12) ดอยบ่อ (15,000 ไร่)			1. ดอยบ่อ 2. 3.		เมือง	} 126	} 617	มุเซอ

โครงการ	จังหวัด	หมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน		ตำบล	อำเภอ	จำนวน		หมายเหตุ
		หมู่ที่	ชื่อ			ครัวเรือน	ประชากร	
13) บ้านสันติสุข (46,875 ไร่)	พะเยา		1. สันติสุข		ปง	450	617	ลี้ะ
14) ภูพยัคฆ์ (1,000 ไร่)	น่าน		1.		เฉลิมพระเกียรติ	200	980	มั่ง
15) บ้านสะจุก-สะเกี้ยง (37,939 ไร่)	น่าน		1. สะจุก 2. สะเกี้ยง		เฉลิมพระเกียรติ	203	1,069	ลี้ะ
16) บ้านสมชุ่น (13,994 ไร่)	น่าน		1. 2.		ท่าวังผา	400	2,100	มั่ง
17) ภูซัด ภูเวียง ภูสอยดาว (500 ไร่)	พิษณุโลก		1. 2. 3.					มั่ง
18) บ้านป่าคา	กำแพงเพชร		1. ป่าคา 2.		คลองลาน	280	1,700	มั่ง
			42 หมู่บ้าน			3,732	18,800	
โครงการ	จังหวัด	หมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน		ตำบล	อำเภอ	จำนวน		หมายเหตุ
		หมู่ที่	ชื่อ			ครัวเรือน	ประชากร	
3.โครงการศูนย์บริการ และพัฒนาที่สูงปางตอง ตามพระราชดำริ	แม่ฮ่องสอน	1	1.หมอกจำแป่	หมอกจำแป่	เมือง	161	450	ไทยใหญ่
		2	2.แม่สะงา	หมอกจำแป่	เมือง	94	301	ไทยใหญ่
		3	3.ห้วยขาน	หมอกจำแป่	เมือง	166	484	ไทยใหญ่/กะเหรี่ยง
		4	4.ปางตอง	หมอกจำแป่	เมือง	126	1,254	ไทยใหญ่/มั่ง
		4	5.นาป่าแปก					
		5	6.ห้วยมะเขือส้ม	หมอกจำแป่	เมือง	117	301	ไทยใหญ่/มั่ง
		5	7.รวมไทย					
		6	8.รักไทย(ปางอู้ง)	หมอกจำแป่	เมือง	230	941	จีนฮ่อ
		7	9.ห้วยโป่งอ่อน	หมอกจำแป่	เมือง	87	314	กะเหรี่ยง
		8	10. ทบศอก	หมอกจำแป่	เมือง	20	80	กะเหรี่ยง
		9	11. ยอด	หมอกจำแป่	เมือง	51	145	ไทยใหญ่
		2	12. กุงไม้สัก	ปางหมู	เมือง	202	633	ไทยใหญ่
		1	13.ห้วยผา	ห้วยผา	เมือง	131	462	
		2	14.แม่สุยะ	ห้วยผา	เมือง	44	143	
		3	15.ห้วยผึ่ง	ห้วยผา	เมือง	111	575	
		4	16.นาปลาจาด	ห้วยผา	เมือง	251	727	กะเหรี่ยง
รวม			16 หมู่บ้าน			739	2,540	
4.ศูนย์บริการและ พัฒนาลุ่มน้ำปาย ตามพระราชดำริ	แม่ฮ่องสอน	2	1.ป่าปู้	ผาบ่อง	เมือง	133	897	ไทยใหญ่
		3	2.ห้วยเตี๋ย ห้วยปู่แกง น้ำเพียงดิน	ผาบ่อง	เมือง	360	1,899	ไทยใหญ่/กะเหรี่ยง
		5	3.ท่าโป่งแดง	ผาบ่อง	เมือง	183	914	ไทยใหญ่
		7	4.ห้วยแก้ว	ผาบ่อง	เมือง	129	483	ไทยใหญ่
		8	5.ห้วยเสือเฒ่า แม่ส่วยอู	ผาบ่อง	เมือง	132	825	กะเหรี่ยง
		11	6.ม่อนตะแลง	ผาบ่อง	เมือง	89	322	ไทยใหญ่
		3	7.ทุ่งกองมู	ปางหมู	เมือง	424	1,103	ไทยใหญ่
		4	8.ในสอย	ปางหมู	เมือง	533	1,706	ไทยใหญ่
		6	9.สบป่อง	ปางหมู	เมือง	85	263	ไทยใหญ่
		7	10.สบสอย	ปางหมู	เมือง	267	862	ไทยใหญ่
		8	11.ไม้แฉะ	ปางหมู	เมือง	177	371	ไทยใหญ่
		9	12.ไม้สะเป่	ปางหมู	เมือง	106	673	กะเหรี่ยงกะเหรี่ยง
		13	13.ดอยแสง	ปางหมู	เมือง	79	358	
			13 หมู่บ้าน			2,697	10,676	

โครงการ	จังหวัด	หมู่บ้าน/กลุ่มบ้าน		ตำบล	อำเภอ	จำนวน		หมายเหตุ	
		หมู่ที่	ชื่อ			ครัวเรือน	ประชากร		
	เชียงใหม่	1	1. เปียงหลวง	เปียงหลวง	เวียงแหง	1,788	7,791	ลี้ซอ/จีนฮ่อ/ไทยใหญ่	
		5	2. ห้วยไคร้	เปียงหลวง	เวียงแหง	163	1,182	ไทยใหญ่	
		6	}	3. แปกแซม	เปียงหลวง	เวียงแหง	119	594	ลี้ซอ
				4. หลีกแต่ง	เปียงหลวง	เวียงแหง	204	1,242	ไทยใหญ่
				5. หินแดง	เปียงหลวง	เวียงแหง	32	171	ลี้ซอ
		7	6. นามน	เมืองแหง	เวียงแหง	125	616	กะเหรี่ยง	
		1	7. เมืองนะ	เมืองนะ	เชียงดาว	551	2,797	ไทยใหญ่	
		2	8. แก่น้อย	เมืองนะ	เชียงดาว	500	2,500	มุเซอ/ไทยใหญ่	
		9	9. ไชยา	เมืองนะ	เชียงดาว	474	3,500	จีนฮ่อ/มุเซอ	
		10	10.อรุโณทัย	เมืองนะ	เชียงดาว	1,600	11,400	จีนฮ่อ/ไทยใหญ่	
		12	11.หนองเขียว	เมืองนะ	เชียงดาว	700	3,150	มุเซอ/ลี้	
		13	}	12.เจียจันท์	เมืองนะ	เชียงดาว	134	1,072	มุเซอ
				13.ห้วยลึก	เมืองนะ	เชียงดาว	100	473	มุเซอ
			10 หมู่บ้าน			6,490	36,488		
รวม			34 หมู่บ้าน			8,671	46,776		

พื้นที่ปฏิบัติการ ปีงบประมาณ พ.ศ.2557 ตามพื้นที่ดำเนินการเร่งรัดพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

โครงการพัฒนาศักยภาพในการอยู่ร่วมกันของชุมชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (โครงการสานพลังพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้)

สำนักพัฒนาสังคม กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

นิคมฯ/จังหวัด	พื้นที่ดำเนินการ				หมายเหตุ
	ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	
นิคมพัฒนาภาคใต้/จ.สตูล	เหนือคลอง	-	ควนกาหลง	ควนกาหลง	
	ห้วยน้ำดำ	-	ควนกาหลง	ควนกาหลง	
	ฝั่ง 14	7	นิคมพัฒนา	มะนัง	
	มะนัง	-	นิคมพัฒนา	มะนัง	
รัตภูมิ/จ.สงขลา	นิคม	7	ท่าชะมวง	รัตภูมิ	
	นิคมซอย 3	11	ท่าชะมวง	รัตภูมิ	
	คลองเขาร้อน	8	เขาพระ	รัตภูมิ	
	ห้วยโอน	9	กำแพงเพชร	รัตภูมิ	
	คลองต่อ	10	กำแพงเพชร	รัตภูมิ	
	นิคม	11	กำแพงเพชร	รัตภูมิ	
	เขารักเกียรติ	12	กำแพงเพชร	รัตภูมิ	
	ท่าคลอง	4	นาทับ	จะนะ	
	ใต้	6	นาทับ	จะนะ	
	นาทับ	8	นาทับ	จะนะ	
รัตภูมิ/จ.สงขลา	ไร่เหนือ	2	บาโฮย	สะบ้าย้อย	
	ลำยะ	3	บาโฮย	สะบ้าย้อย	
	แลและ	4	บาโฮย	สะบ้าย้อย	
เทพา/จ.สงขลา	นาจวก	2,3	ท่าม่วง	เทพา	
	พรุซิง	7	ท่าม่วง	เทพา	
	สายโท	13	ท่าม่วง	เทพา	
	สายเอก	14	ท่าม่วง	เทพา	

ผนวก จ

ประมวลพระราชดำริในการพัฒนาชนชาวไทยบนพื้นที่สูง

วัน/เดือน/ปี	พระราชดำริของ	พระราชดำริกับ	สถานที่	สรุปพระราชดำริ
1 กุมภาพันธ์ 2506	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนเขต 5 ค่ายดารารัศมี จังหวัดเชียงใหม่	พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ เชียงใหม่	พระราชทานเงินจำนวน 30,000 บาท เพื่อสร้างโรงเรียนสอนหนังสือชาวเขาเป็นครั้งแรกที่บ้านแม่วดอปปุย ต.บ้านโป่ง อ.หางดง จ.เชียงใหม่และพระราชทานนามว่า “โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ (โรงเรียนที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเงินก่อสร้างสำหรับเด็กนักเรียนชาวเขา มีรวม 10 แห่งในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย น่าน และแม่ฮ่องสอน)
10 เมษายน 2505	สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ	เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนเขต 5 จังหวัดเชียงใหม่	พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ เชียงใหม่	พระราชทานเงินจำนวน 13,500 บาท ให้ก่อสร้างโรงเรียน ตชด. ที่บ้านแก่งรามัน ต.แม่งอน อ.ฝาง จ.เชียงใหม่ พระราชทานชื่อว่า “โรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ 1”
3 กุมภาพันธ์ 2509	สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ	เจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนเขต 5 จังหวัดเชียงใหม่	พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ เชียงใหม่	พระราชทานเงินจำนวน 20,000 บาท ให้ก่อสร้างโรงเรียน ตชด. บ้านหนองทอย ต.โป่งแยง อ.แมริม จ.เชียงใหม่ พระราชทานชื่อว่า (โรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ เป็นโรงเรียน ตชด. ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ พระราชทานเงินก่อสร้างสำหรับนักเรียนชาวเขามีจำนวน 2 แห่ง)

วัน/เดือน/ปี	พระราชดำริของ	พระราชดำริกับ	สถานที่	สรุปพระราชดำริ
13 มิถุนายน 2512	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	คณะผู้บริหารเร่งรัดพัฒนาชนบทระดับผู้ว่าราชการจังหวัด	พระที่นั่งอัมพรสถาน	การพัฒนาชนบทเป็นงานที่สำคัญเป็นงานที่ยาก เป็นงานที่จะต้องทำด้วยความสามารถด้วยความเฉลียวต้องทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจมิใช่มุ่งทำที่จะหากินด้วยวิธีการใดๆ.....ปัญหาในการพัฒนาชนบทต้องนึกถึงว่าทำทำไม ทำอย่างไร และทำที่ไหนเมื่อไร คำถามเหล่านั้นเป็นคำถามสำหรับทุกสิ่งทุกอย่างที่เราจะทำเราควรตั้งปัญหา คือคำถามที่เรียกว่าพื้นฐาน เป็นเบื้องต้นก่อน.... <u>ทำเมื่อไร</u> นั้นตอบง่ายที่สุดเพราะเป็นการเร่งรัดพัฒนาจึงต้องบอกว่า <u>ทำเดี๋ยวนี้</u> <u>ทำที่ไหน</u> ก็อยู่ในชื่อของการพัฒนาชนบทแล้วคือทำตามชนบท <u>ทำอย่างไร</u> อันนี้ยังเป็นสิ่งที่ปัญหาถามมาก <u>ทำทำไม</u> อันนี้เป็นเรื่องที่ต้องคิด <u>ทำไม</u> นี้ไม่ควรมีปัญหามากนักแต่ก็เกิดปัญหาเหมือนกัน เพราะว่าการที่นำความเจริญการพัฒนาไปสู่ชนบทหมายถึง ไปสู่ประชาชนในชนบทนั้นมีเหตุผลหลายประการ.....
30 เมษายน 2520	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	-	-	- ในการช่วยเหลือนั้น ควรยึดหลักสำคัญว่าเราจะช่วยเขาให้เขาสามารถช่วยตัวเองได้ต่อไป
ปี 2522	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	-	โครงการพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขาจังหวัดปราจีนบุรี	- เราไม่ได้ต่อสู้กับคอมมิวนิสต์ต่อสู้กับผู้คนแต่กำลังต่อสู้กับความหวงหวอดต่อสู้กับความยากจน
วัน/เดือน/ปี	พระราชดำริของ	พระราชดำริกับ	สถานที่	สรุปพระราชดำริ
10 มกราคม 2517	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หมายเหตุ -จากพระราชดำรินี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงให้จัดตั้ง “โครงการหลวงพัฒนาชาวเขา” ในปี 2512 โดยจดทะเบียนเป็น “มูลนิธิโครงการหลวง” เมื่อเดือนมีนาคม 2535 - พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเรียกชาวเขาว่า “เป็นคนไทยแต่อยู่บนเขา”	-	-	- เรื่องที่จะช่วยชาวเขาและโครงการชาวเขานั้นมีประโยชน์โดยตรงกับชาวเขาเพื่อจะส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวเขามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นสามารถที่จะเพาะปลูกสิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นรายได้กับเขาเอง ที่มีโครงการนี้จุดประสงค์อย่างหนึ่งก็คือ <u>มนุษยธรรม</u> หมายถึง ให้ผู้ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารสามารถที่จะมีความรู้และพุงตัวมีความเจริญได้ อีกอย่างหนึ่งก็เป็นเรื่องช่วยในทางที่ทุกคนเห็นว่าควรจะช่วยเพราะเป็นปัญหาใหญ่ คือ <u>ปัญหาเรื่องยาเสพติด</u> ถ้าสามารถช่วยชาวเขาปลูกพืชที่เป็นประโยชน์บ้าง เขาจะเลิกปลูกฝิ่นทำให้นโยบายการระงับ การปราบปรามการสูบฝิ่นและการค้าฝิ่นได้ผลดี...อีกอย่างหนึ่งซึ่งสำคัญคือ ชาวเขาตามที่เราเป็นผู้ที่ทำการเพาะปลูกโดยวิธีที่ จะทำให้บ้านเมืองของเราไปสู่หายนะได้โดยที่ถางป่า และปลูกโดยวิธีที่ไม่ถูกต้อง ถ้าพวกเราทุกคนไปช่วยเขาก็เท่ากับช่วยบ้านเมืองให้มีความดีและความกินดีอยู่ดี และปลอดภัยได้สำเร็จ ให้ชาวเขาอยู่เป็นหลักแหล่งสามารถที่จะมีความอยู่ดีกินดีพอสมควรและสนับสนุนนโยบายที่จะรักษาป่า รักษาดินให้เป็นประโยชน์อันนี้จะยั่งยืนมาก

วัน/เดือน/ปี	พระราชดำริของ	พระราชดำริกับ	สถานที่	สรุปพระราชดำริ
10 ธันวาคม 2517	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	ราษฎรชาวกระเหรี่ยงบ้านอังก้าน้อย	บ้านอังก้าน้อย ดอยอินทนนท์ จังหวัด เชียงใหม่	... แต่ก่อนเค้าปลูกฝิ่นเราไปพูดจาชี้แจงให้เขาลองปลูกกาแฟแทน กระเหรี่ยงไม่เคยปลูกกาแฟมาก่อนเลย ยิ่งดีที่ไม่ตายเสียหายแต่ยังเหลืออยู่ 1 ตัน นั้น ต้องถือเป็นความก้าวหน้าของ กระเหรี่ยง... (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จไปทอดพระเนตรและทรงแนะนำต่อว่า ทำอย่างไรกาแฟจึงจะเหลือมากกว่า 1 ตัน ในปีต่อมาราษฎรกระเหรี่ยงชายกาแฟได้เป็นเงินสูงกว่าชายฝิ่น)
24 มกราคม 2520	- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	-	พระตำหนักปางตอง จ.แม่ฮ่องสอน	- การปลูกป่าทดแทนต้องมีแผนโดยดำเนินการไปพร้อมกับการพัฒนาชาวเขา
24 มกราคม 2525	- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	-	บ้านแม่สา ต.โป่งแยง อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่	- เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายควรร่วมมือกันสำรวจและเตรียมขยายพื้นที่เพาะปลูกพืชทดแทนตามความเหมาะสมโดยพิจารณาสร้างโครงการชลประทานขนาดเล็กเพิ่มเติม โดยเฉพาะระยะฝนทิ้งช่วง ทั้งนี้ต้องวางแผน ใช้น้ำดิน ให้ได้ประโยชน์สูงสุด โดยการปลูกข้าวไร่สลับกับการปลูกพืชตระกูลถั่ว และพืชเศรษฐกิจอื่นๆ หมุนเวียนการเลี้ยง ปศุสัตว์ ซึ่งจะเป็นการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ธรรมชาติอีกด้วย (โครงการปลูกพืชทดแทนและการตลาดที่สูงบ้านแม่สา)
วัน/เดือน/ปี	พระราชดำริของ	พระราชดำริกับ	สถานที่	สรุปพระราชดำริ
8 กุมภาพันธ์ 2525	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	คณะเจ้าหน้าที่โครงการหลวง	โครงการหลวงปางอุ๋ง ต.แม่ศึก อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่	-ให้เจ้าหน้าที่โครงการหลวงและราษฎรร่วมกันวางแผนจัดที่ดิน สำหรับปลูกข้าวไร่เพื่อบริโภคเอง สลับกับการปลูกถั่วสำหรับจำหน่ายร่วมกับพืชเศรษฐกิจอื่นๆที่ส่งเสริมอยู่แล้ว
13 กุมภาพันธ์ 2527	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	คณะเจ้าหน้าที่โครงการหลวง	บ้านห้วยลึก ต.ปิงโค้ง อ.เชียงดาว จ. เชียงใหม่	-เจ้าหน้าที่โครงการหลวง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการ จะต้องทำหน้าที่เป็นนักสังคมสงเคราะห์พร้อมกันไปด้วย ทั้งนี้เพื่อช่วยพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของราษฎรในบริเวณเขตโครงการฯ ให้สามารถดำรงชีพโดยไม่มีปัญหาเศรษฐกิจสังคม
16 กุมภาพันธ์ 2528	- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	เจ้าหน้าที่กรมประชาสัมพันธ์	หน่วยพัฒนาและสงเคราะห์เขาขุนวาง อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่	- การริเริ่มงานสหกรณ์ให้ราษฎรชาวเขารู้จักดำเนินชีวิต ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีระบบนับเป็นสิ่งที่ดีสำหรับหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาหน่วยอื่นๆ นอกจากนั้นเมื่อราษฎรชาวเขาเข้าใจและเชื่อมั่นในระบบสหกรณ์ดีแล้วก็จะขยายกิจการออกไปเป็นสหกรณ์การเกษตรแผนกต่างๆ เช่นสหกรณ์ปลูกกาแฟ สหกรณ์ปลูกไม้ผลผลไม้เมืองหนาวหรือสหกรณ์ปลูกผัก เป็นต้น - ควรส่งเสริมให้ราษฎรชาวเขาเตรียมโครงการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ศิลปกรรมพื้นเมืองชาวเขาแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเพื่อเป็นรายได้พิเศษ

วัน/เดือน/ปี	พระราชดำริของ	พระราชดำริกับ	สถานที่	สรุปพระราชดำริ
18 - 19 กุมภาพันธ์ 2528	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	คณะกรรมการพัฒนาตามพระราชดำริ	พระตำหนักปางตอง จ.แม่ฮ่องสอน	- ให้ชาวเขาปลูกหญ้าแฝกระหว่างแถวของกระหล่ำปี ซึ่งนิยมปลูกเป็นพืช ถุดแล้งสร้างฝายให้ราษฎรชาวไทยภูเขาเผ่าม้งบ้านห้วยมะเขือส้มใต้ หมู่ 5 ต.หมอกจำแป๋ อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน เพื่อใช้ในการเกษตรและอุปโภคบริโภคและเพื่อประโยชน์ด้านความมั่นคง
5 กุมภาพันธ์ 2541	สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ	พล.ท.นิพนธ์ ภาณุรัตน์ แม่ทัพภาคที่ 1	ศูนย์ศิลปาชีพ จังหวัดแม่ฮ่องสอน	- ให้สำรวจข้อมูลชาวเขาให้มากที่สุด หาคคนที่มีความสามารถในแต่ละเผ่าชนบธรรมเนียมประเพณีเป็นอย่างไร - ให้สอบถามชาวเขาวาดาบอาวุธต่างๆ ทำมาจากอะไร เหล็กหรือทองแดง และการหลอมทำอย่างไร ขอตัวอย่างมาศึกษาและนำมาฝึกให้ลูกหลานทำต่อ และรักษารูปแบบเดิมเอาไว้ให้ได้ - ส่งเสริมให้ชาวเขาเรียนงานศิลปาชีพ งานตีโลหะ ทอผ้าต่างๆ
25 กุมภาพันธ์ 2542	สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ	พ.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผบ.ร.21 รอ.	พระตำหนักภูพิงศ์ราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่	- ให้สำรวจข้อมูลหมู่บ้านโครงการตามพระราชดำริ จังหวัดแม่ฮ่องสอนเพิ่มเติม โดยสำรวจประชากรโดยละเอียด ระบบสาธารณูปโภคเป็นอย่างไร แหล่งน้ำในหมู่บ้าน การประกอบอาชีพ ผลผลิตและรายได้เป็นอย่างไรและความจำเป็นในการจัดตั้งธนาคารข้าว
วัน/เดือน/ปี	พระราชดำริของ	พระราชดำริกับ	สถานที่	สรุปพระราชดำริ
1 กุมภาพันธ์ 2542	สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ	พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ผบ.ทบ.และคณะที่ปรึกษา	พระตำหนักภูพิงศ์ราชนิเวศน์ เชียงใหม่	- ให้หน่วยราชการต่างๆ ดำเนินการช่วยเหลือราษฎรชาวไทยภูเขาด้วยการให้ที่อยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่เดิม โดยไม่ต้องอพยพมายังพื้นที่ราบ เพื่อให้ราษฎรได้อยู่อาศัยอยู่ในถิ่นฐานเดิม สามารถดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมภายใต้ การดูแลช่วยเหลือและสามารถควบคุมประชากรได้ ด้วยการให้ความรู้ปลูกจิตสำนึกความเป็นไทย และปฏิบัติตามกฎหมายไทยตลอดจนให้ราษฎรชาวไทยภูเขาได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาต้นน้ำลำธารและให้ความร่วมมือกับทางราชการในการช่วยเหลือ ด้านความมั่นคง - พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นห่วงความมั่นคงตามแนวชายแดน ทรงเป็นห่วงราษฎรชาวเขาที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลฝ่ายตรงข้ามเขาไม่หวังดีต่อประเทศเข้ามายุ่ง ส่งเสริมให้เป็นอันจะต้องรักษาคนเหล่านี้ไว้ .... เพราะฉะนั้นจึงให้สร้างบ้านเล็กในป่าใหญ่ บ้านเล็กคือ สร้างเล็กๆเพื่อไม่ให้ป่าเสียหาย

25 มีนาคม 2542	สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ	พล.ต.ชัยยุทธ เทพสุวรรณผบ พลพัฒนาที่ 3	บ้านรวมไทยพัฒนาที่ 1 อ.พมพระ จ.ตาก	ให้ราษฎรชาวไทยภูเขาที่สมัครใจ ไปเป็น ยามชายแดน ตามแนวพระราชดำริของพระ บพสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
วัน/เดือน/ปี	พระราชดำริของ	พระราชดำริกับ	สถานที่	สรุปพระราชดำริ
1 กุมภาพันธ์ 2544	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	คณะรัฐมนตรี	-	“ประชาชนที่อยู่ในประเทศเขามิมานานแล้ว แต่ก็ไม่เป็นคนไทยคือเขาไม่ถือว่าเป็นคน ไทยแท้จริงเขาอยู่และเกิดในเมืองไทย แต่ก็ ไม่ได้รับประโยชน์ของความเป็นไทยสิ่งนี้ เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติเหมือนกัน เพราะว่าถ้า หากมีคนที่อยู่ในเมืองไทย และก็มี ความ น้อยใจมาก ไม่มีใครเอาใจใส่ก็จะทำให้ ความมั่นคงของประเทศด้อยไป
19 – 22 มีนาคม 2545	สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ	พ.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผบ.ร.21 รอ.	พระตำหนักปางคอง จ.แม่ฮ่องสอน	ให้ฝึกอบรมราษฎรชาวไทยภูเขาให้มีความ รักในแผ่นดินไทยรู้คุณค่าของที่ดินทำกิน และมีความสำนึกความเป็นไทยโดยสมบูรณ์ โดยฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องให้มีการติดตาม ประเมินผล จัดทำกิจกรรมร่วมกัน และใช้ ประโยชน์ได้จริง
8 เมษายน 2546	สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ	คณะทำงานโครงการ พระราชดำริ	บ้านไม้ล้าน ต.ปางมะผ้า อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน	-ให้มีการสอนให้ประชาชนได้เรียนรู้ การพูด การเขียนภาษาไทย -ราษฎรที่อยู่ตามชายแดนยังมีความ ยากลำบากทั้งในด้านการประกอบอาชีพ และความปลอดภัย อยากให้แก้ปัญหา สำหรับราษฎร โดยเฉพาะน้ำที่ใช้น้ำและ ปลุกพืช ต้องมีเพียงพอ ข้าวเป็นสิ่งสำคัญที่ ต้องส่งเสริมให้กับราษฎรมีไว้กินตลอดปี รวมทั้งพืชผักอื่นๆด้วย อาหารโปรตีนก็ สำคัญขอให้ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์เพื่อเอาไว้ กินในหมู่บ้านการส่งเสริมการประกอบ อาชีพ ขอให้รวมกลุ่มผลิตและมีผลผลิต จำหน่ายได้กลุ่มจะ ได้ช่วยเหลือกันละกัน การดูแลความปลอดภัย เป็นหน้าที่ของ ทหารตำรวจเรื่องยาเสพติดเป็นปัญหา สำคัญมีการผ่านเข้าออกให้ชี้แจงให้ราษฎร เข้าใจถึงผลร้ายที่จะได้รับ ถ้าทุกฝ่ายร่วมมือ กันและเข้าใจก็ป้องกันปัญหาได้
วัน/เดือน/ปี	พระราชดำริของ	พระราชดำริกับ	สถานที่	สรุปพระราชดำริ
10 เมษายน 2546	สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ	นายนิมิต ศรีภักดี ผอ.สำนักบริหารพื้นที่ อนุรักษ์ที่ 17 และ เจ้าหน้าที่หน่วยไฟฟ้า จ.แม่ฮ่องสอน	ศูนย์บริการและพัฒนา กลุ่มน้ำปาย จ.แม่ฮ่องสอน	- ราษฎรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยเฉพาะ ชาวไทยภูเขาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทางเกษตรทำไร่ มีการถากถางพื้นที่ แล้วใช้ไฟเผา เพื่อเตรียมพื้นที่และขยาย พื้นที่ทำกินเพื่อให้เกิดผลผลิตเพียงพอกับ ความต้องการ ต้องสอนให้เขารู้จักการทำ เกษตรแนวใหม่ ใช้พื้นที่ให้คุ้มค่าเพิ่ม ผลผลิตต่อหน่วยเนื้อที่โดยไม่บุกรุกป่า เพิ่มขึ้น เช่น การปลูกพืชยืนต้น ไม้ผลไม้ ดอก เลี้ยงปลาเลี้ยงสัตว์ โดยใช้ เทคโนโลยีที่เหมาะสมให้เขาอยู่ได้อย่าง พอมีพอกิน

4 มีนาคม 2549	สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ	คณะทำงานโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ	บ้านเมืองแพม อ.ปางมะผ้า จ.แม่ฮ่องสอน	การจัดที่ทำกินส่งเสริมอาชีพให้ราษฎรมีความจำเป็น ควรส่งเสริมให้ราษฎรได้ปลูกพืชผักเลี้ยงสัตว์ และส่งเสริมให้ปลูกข้าวให้ได้ผลผลิตมากๆจะได้พอเพียงในการบริโภคภายในครอบครัวเพราะชาวเขาแต่ละครอบครัวมีลูกมากจึงต้องการบริโภคมาก
วัน/เดือน/ปี	พระราชดำริของ	พระราชดำริกับ	สถานที่	สรุปพระราชดำริ
5 มีนาคม 2549	สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ	คณะทำงานโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ	ศูนย์ส่งเสริมเกษตรที่สูง จ.แม่ฮ่องสอน	การปลูกป่าและดูแลป่าให้สมบูรณ์ อยู่เสมอจะทำให้คนอยู่กับป่าได้ชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยงดูแลป่าได้ดีมากเขาจะรักป่า ควรณรงค์ให้ราษฎร รักป่าและดูแลป่าให้มาก
11 สิงหาคม 2554	สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ	-	ศาลาตุลิตดาลัย สวนจิตรดา กรุงเทพฯ	เมื่อข้าพเจ้าได้มีโอกาสไปเยี่ยมราษฎรที่ภาคเหนือแทนพระองค์ข้าฯได้ยึดแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจัดตั้งโครงการช่วยเหลือชาวไทยภูเขามาเป็นต้นแบบ โดยได้รับความร่วมมือจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ใช้พื้นที่ถูกแผ้วถางจนโล่งเตียนหมดแล้ว จัดตั้งสถานีพัฒนาการเกษตรที่สูง เพื่อช่วยเหลือชาวไทยภูเขา ให้หยุดการทำไร่เลื่อนลอย และเปลี่ยนแปลงพื้นที่ที่เคยปลูกพืชเสพติดมาเป็นแปลงเกษตร ปลูกพืชเมืองหนาวและจัดตั้งฟาร์มตัวอย่างขึ้นในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอนบางพื้นที่จัดตั้งเป็นโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่เพื่ออนุรักษ์ป่าไม่มีหลายพื้นที่ราษฎรตระหนักถึงภัยธรรมชาติ ที่เคยเกิดขึ้น...ราษฎรจึงได้ช่วยกันปลูกป่าและคืนผืนป่าให้แก่ทางราชการ ดังเช่น ที่ดอยอมพาย อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
วัน/เดือน/ปี	พระราชดำริของ	พระราชดำริกับ	สถานที่	สรุปพระราชดำริ
1 ธันวาคม 2525	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	-	-	การทำลายป่าตามยอดเขาเพื่อปลูกฝิ่นและทำไร่เลื่อนลอย ซึ่งนอกจาก จะเป็นการละเมิดกฎหมายแล้วยังเป็นการทำลายป่าต้นน้ำลำธาร อันเป็นบ่อเกิดของแม่น้ำสายสำคัญ โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์อีกด้วย ฉะนั้นถ้าไม่หาทางหยุดยั้งการทำลายป่าแล้วผลเสียหายที่เกิดขึ้นตามมาในอนาคตจะมีมากมายเกินคาดได้